

KI EZ? GYÁRFÁS DEZSŐ

előadja

„Gyárfás telefonál“

ezimű legjobb sikerült mulatságos kacsagató telefon-jelenetet dupla hangjelezen, melynek ára: 6 darab öreg lemez. E lemez semmi pénzért nem kapható, csupán le-
játszott ócska 6 darab lemezekért. Sola az életben nem
kinálkozik többé ilyen alkalom! Kiszárolagos joggal

WÄGNER

„Hangszer-Király“-nál,

Budapest, VIII., József-körút 15. Telefon.
Beszélőgépek 500 K-ig. Árjegyzék ingyen.

Magyar Törvények, a Franklin-Társulat zsebkiadásai-ban
megjelent

AZ UJ EGYENES ADÓTÖRVÉNYEK

Jövedelemadó. Vagyonadó. Nyilvános
számadásra kötelezett vállalatok
kereseti adója. Hadinyereségadó.
III. oszt. kereseti adó.

Készítették:

RÓTH PÁL dr.
bp. m. kir. adófelügyelőségi s.-titkár

és

TÉRFY GYULA dr.
miniszteri tanácsos.

Ára kötve 12 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

MOLNÁR FERENCZ
ÚJ KÖNYVE:

ISMERŐSÖK

FELJEGYZÉSEK KRÓNIKÁK

Naplószerű feljegyzések
ismerősökről: nagynevekről,
névtelenekről — kortársakról.

Ára 5 korona.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN.

A PUTNOKI (Gömör m.)

ALL. HÁZTARTÁSI ISKOLÁBAN A beiratás megkezdődött.

Prospektust küld az iskola vezetősége.

IBSEN

KLASSZIKUS DRÁMAI KÖLTEMÉNYE:

PEER GYNT

FORDITOTTA

SEBESTYÉN KÁROLY

Megjelent a MAGYAR KÖNYVTÁR-ban
(871—874. szám.)

Ára 1 kor. 44 fillér.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN.

Margit-Crème

A főrangú hölgyek kedvenc szépség szerze, az egész
világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés
összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és ki-
váló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mi-
vel a Margit-crémét utánozzák és hamisítják, tessék
eredeti védjeggyel ellátott dobozt elfogadni, mert
csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű
felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, szirtalan
vegyszeres készítmény, amely a külföldön nagy fel-
tűnést keltett. Ára kis tégely 2 K, nagy tégely 4 K.
Margit-szappan 3— kor. Margit-powder 1:50 kor.

Gyártja Füldes Kelemen laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógyszertárban, illatszertárban és drognüzletben.

VIDOR MARCELL

új verseskönyve:

A HOLT KÜSZÖB DALOL

— Versek a nagy világégés idején. —

Ára 2 korona.

Kapható:

LÁMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fial)
r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden
könyvkereskedésben.

Gyermekeknek

legbiztosabb szer váltó-
láz, hidegletélés és sza-
márkóhőség ellen a ma-
gyar orvosok által 40
arannyal jutalmazott

Rozsnyay világhírű

Chinin-

czukorkája

és

Chinin-

csokoládéja

Nem keserű és így gyer-
mekek szívesen veszik.
Milliónium nagy érem-
mel kitüntetve és törvé-
nyesen védve. A valódi
készítmény oszmagoló
papírosan Rozsnyay M.
névalírása látható, 1
árba ára 12 fill. 25 árba
egy dobozban 8 korona.

Kapható minden gyógyszerár-
ban. — Készíti a feltalálós
Rozsnyay Mátyás gyógyszerész.
Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

VISZKETEG,

izzadás,

napégés,

bőrhámias,

rüh és sömör,

bőrbaj, fekély

daganat és sebek

ellen biztos és gyors ha-
tású szer a

Boróka-kenőcs.

Nem piszkít és teljesen szagtalan. Kis tégely 3 korona, nagy tégely 5 korona, családi tégely 8 korona, hazaváló Boróka-szappan 4 korona, használati utasítások. Kapható az egyedüli készítőnél: GERŐ SÁNDOR gyógyszerésznél, Nagykőrös 98
Budapest részlete kapható Török Rózsát, Király-utca 12. sz. és Szold László, Bathory-utca 13. sz. gyógyszerárakban. — Vidéki megrendelési cím: Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykőrös.

VASÁRNAPI UJSÁG

29. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JULIUS 22

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 50 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 24 korona.
Félévre — 12 korona.
Negyedévre — 6 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postálag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

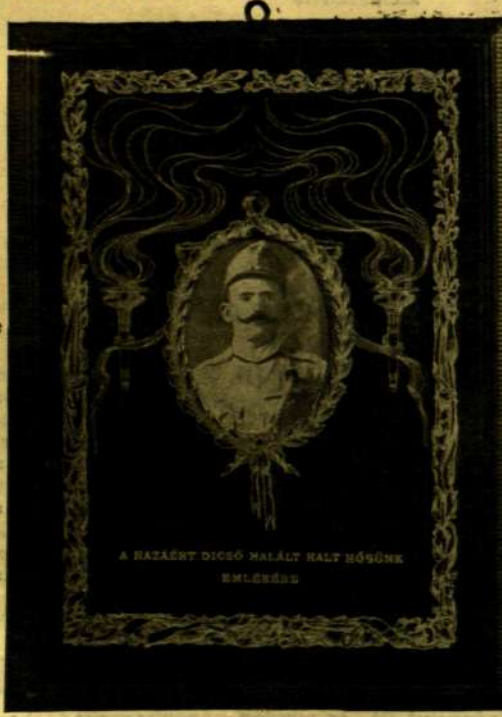
A BUDAPESTI ÚJ TELEFONKÖZPONT A JÓZSEFVÁROSBAN. — Jelfy Gyula félvétele.

Órizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékét!

A világháboru majd minden csa-
ládból kiragad egy-egy kedves
hozzátartozót, kinek emlékét szív-
vünkbe zárva, feledni nem tudjuk.
Ezeknek a dicső halált halt hő-
seinknek emlékét megörökítendő,
igen díszes, szép kivitelű fény-
képtartó keretet, (fekete moiret
alapon, ezüst nyomással) melybe
hősi halált halt kedveseink arc-
képét elhelyezhetjük, egy leve-
lezőlapon történő megrendelésre
bérmentve küld

Méhner Vilmos kiadóhivatala,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ára 2 korona.

Eredeti nagyság 10x18 cm. Törvényesen védős.
Tetetés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

AZ AMAZONKIRÁLYNŐ.

REGÉNY. — IRTA PEKÁR GYULA.

(Folytatás.)

— Oh látni fogod, felséges nővér, kedveskedtél a lyd királynő. — te is örülsz már úgy-e, a kettős máglya kis izalmának? Ott, Hold istennőnk születése helyén, fogjuk elégetni a két büszke Napfít! Amastris... hozzák már?

Antiope is önkénytelenül megfordult s szórakozottan nézett hátra a lováról. S valahogy ismét az a zsbasszó érzése támadt, hogy valaki valahonnan, tán nem is oly igen mesziről merőben, csökönnyösen, lenyűgözően néz rá. Szörnyen boszantotta a dolog... szeme keresve tapogatózott, majd egyszerre hirtelen megállt, — ott a közvetlen közelben pár lépésre tőle, balra az aranyházikótól azon a legelső vívón állott meg... Türelmetlenül ugratott oda... eh már megint az a poroszló s mily pimasz fölényvel mered rá! De hát ki ez? Ép szólni, kérdezősködni akart, midőn hirtelen az Omphale hangját hallotta:

— Mi az, — tán Theseust hozzák, őt látod? Amastris döbbenve pillantott vissza, de ekkor már nevetett Antiope s a korbácsát patogtatta: «semmi...» Aztán előbbre vágatott Molpadia után.

Hamar, sietve át a bástyás sötét Kolophoni Kapun, majd utána át a városfal alatt zúgó széles Kaystros folyó kőhidján is, s ezután már friss tengeri szellő üdítette a kiözönlő örömmámoros ephesusi népet. Mind kijötték a Nagy Istennővel, künn volt az egész élő eleven Ephesus, legfeljebb csak az álmosak s az öregek maradtak benn az elhagyott falak közt... S mint a hogy a folyók édesvízi hullámai szélesedve torkollanak a sós tengerbe, a nagy záradékfolyó emberhajjai, tolongó ötvénzei is mértőföldes deltázódással széledtek el a sós-parti sík homoktengerben. A hold bágyadó fényével gyönyörködött záradékaiban s mutatta nekik az utat; szinte különös szeretettel csillogtatta a lovas amazonvezredek kék érczét, a kámai s lyd gyalogosok bronzát s az emberár felszínén úzó szentélyházikók aranyát, melyekben a hódolni jött vendégistennők himbálództak a Nagy Istennő szent születési helye felé. Hát-rább az amazon udvar ezüstkáprázatába foglaltan ragyogott és magaslott az ő, a Nagy Istennő hordozható palotácskája s ez volt az egész örvénylő népsokadalom mozgó magva, haladó központja. S e mozgó fényes mag sárga-főveges, fehér fátalos uszályával toronyiránt ama messze feketéllő máglyarakás felé hűmpolygott, mely a torkolat sarkában emelkedett. Itt ölekezett az édes a sós vízzel, ide esett volt le hajdan az égből a szent Holdtojás. Ideérték...

És itt egyszerre tört ki a fékét vesztett tömeg-téboly. Szilaján csendültek minden hangszerek, s elemi erővel zendült fel százezrek ajkairól a Nagy Istennő csudálatos születéséről szóló ünnepi ének. A megabzok, papnők, amazonok rendet álltak, de a ki igazi nő volt s tavaly óta szeretett, tehát a szerelem édes gyönyöréért hálálkodnia kellett, az mind földre borult s ujjongva csókolta a parti homokot. A czifra fátolyöltönyökben pompáskodó szent leányok álltak a part hosszában legelő s ők sikoltottak a leghangosabban s legszenvedélyesebben, — egyszerre, úgyzólván egy mozdulattal, borultak le mind a haterzen, s mireugyanily egyformasággal ismét talpra szöktek, már megtörtént az ilyenkor szokásos bűbajos átalakulás: ephesusi vállasatjuk kinyitása folytán ruhájuk már lesiklott testükről s ők bomló hajjal, mez nélkül keltek ki földremlő fátolyöltönyük gyűrűjéből. A szerelemnek haterzen élő, pihegő szobra állt ott a kebleket ragyogató, ámuló holdfényben... Olyik ügyesebb kedeshot feje köré csavarta az egy marokban is elférő lenge ruhaszövetet, a legtöbben azonban nem törődtek többé a kontsütkkel, hanem elragadtatva tárták karjaikat a hold felé s versengve hívták

annak csillogtató, szerelmes fényét ékszerekkel borított testükre. Mert mindeniknek minden ékszere rajta volt ekkor a csupasz testén, — a legszebb Lammazani leánynak valóságos színjátszó, szípközöltő öltönye volt drágakövekből: gyöngyből, borostyánból s rubintok, smaragdok százaiból... Tárultak az aranypercezes karok s lejtve, énekelve, a torkolló édes víztől vitelve lassan így mentek be egyre beljebb a langyos sós tengerbe. Mentek, mendégéltek, s mire már csipőg álltak a habzó kéken, egyszerre megálltak és lüktető új dallamra ezt sikoltották: «mi vagyunk a föld leányai, a földi édesvíz hullámai, — megvünk a sósvíz férfihajjaiba, sietünk a tenger termékenyítő férfikarjaiba: rajta, ti sós habok, férfikarok, itt vagyunk, fogjatok, ölelve, csókkal s gyönyörrel fogadjatok... S a szent leányok után tóduló többi ephesusi asszonyok még hozzátették: «és magzatot adjatok!...»

A máglya faalkotmánya alatt akkor szállt ki aranykajlójából Omphale királynő. Ép megdicsérte Agront es embereit, kik már gyújtott szövetekkel állták körül a rőzshegyet, midőn a Hold Főleánya hevesen lépett elő a Nagy Istennő aranyházikója mögül s szemrehányóan támadt rá:

— Felség, s a te gőgöd akkora már, hogy se tavaly, se ezidén nem veszesz többé részt a két víz e szent szertartásában? Nem tartod érdemesnek sem ti, ti lomha herezegők, hitetlen egyéb udvari nők? Vigyázzatok, a Hold haragja közel lehet, — rajta, nyissátok ki azt a csattot a balvállatokon s ünnepeljétek ti is az édesvíznek a sósallal való egyesülését: a nemek szent rejtelmét!

A lyd királynő kelletlen fintorral vont vállat: — Igazad lehet, szent nővér... Jó. Meglesz. Mi is megvünk a vízbe és ünneplünk. Rajta, udvarom, asszonyaim, készülődjétek.

Omphale kinyitotta csatját s aranyméhekkel himzett kék selyem öltönye már ép le is siklott buja fehér gömbölyű válláról, midőn szeme ismét a máglyára esett. Halk sikoly, a többi vetkőző hercegi és udvari nők is szegyenkezve sikoltottak fel:

— Nem, nem, előbb máglyára azzal a két hellén fő Napfival! Ők ne lássák testünk pompáját, ne gyönyörködhessenek a Hold koronás leányainak ebben az istenségnél hódoló alázatában... Vagy legfeljebb akkor, ha már fent állanak és égnek... akkor nem bánjuk, csak nézzenek s láttunkra még többet hadd szenvedjenek...

Gonosz kacaj, majd közeledve gúnyos újjal mutattak a bambán álló Heraklesre: — Nézzétek már, mily bután bámul arra a máglyára, hahaha...

— Az ám. Nem érted, szoknyás oroszlán, úgy-e? no, ne búsulj, megérted mindjárt. — Rajta hát, fogjátok már le! — Ej, még se ragadjátok meg ezt a bambát? tört ki Molpadia.

Sok bátorító szó, de bizony csak senki se mozdult. Persze ki is legyen az az elszánt, a ki ehhez a bármily bamba, de mégis veszedelmes óriáshoz hozzá merjen nyúlni? Az amazonok boszúszomjasan vállalkoztak, hogy pillanat alatt agyonnyilazzák, de ez ellen a Hold Főleánya tiltakozott: nem, Heraklest élve kellett oda a máglyára feltuszkolni, Theseus is... a tüzes Nap két nagy Fianak okvetlen tűz által kellett elpusztulnia... Tanácsalannul álltak ott és sugdosódtak Amastrissal. Amastris e perczben végre Theseusra nézett; neki bólintott, de nagy ravaszul az udvari néphez szolt:

— Hja, megabzokkal ugyan nem fogjátok tudni lefogni őt!... De mást ajánlok.

— Mit? — érdeklődött Molpadia.

Amastris mint valami hirtelen felfedezést adta elő:

— Itt vannak azok a markos poroszlok, a

kik a Nagy Istennő aranyházikóját hozták ki a vállukon.

— Helyes, ezek erős legények.

Paran még hozzátették:

— Igen, — főként az az egy ott... ott balra a legelső, látjátok? Hé, hamar ide ti mindannyian!

Zetes, ki sárga fővegével a megabzok utolsó sorában állt, hátra sügta:

— No most uram!

Theseus némán intett társainak. Letették az aranyházikót a parti kis nyílt szentély oltárára s izmos karjaikat lóbálva elindultak. Csend, várakozás. Csak Omphale látszott türelmetlennek:

— De Amastris, én nem értelek.

— Parancsolj, felség?

— Velem mersz tréfolni? Hát Theseus? Még sines meg Theseus?

— Mindjárt, felség.

— Mit emindjárt? toppantott a lyd királynő.

— ostoba beszéd! Vigyázz, a fejeddel játszol!

— Tudom, felség.

Amastris szeme a szerelmes nő fanatikus hitével csüggött a közelgő Theseuson. Omphale indulatba jött:

— De hát mondd, mutasd már, hol van? merről, honnan jön? Én semerre se látom.

— Mindegy, felség... Azért mégis itt lesz. Mindjárt. Egy percz... egy pillanat múlva. Esküszöm, felség!...

Mindenki az aranykocsi hámjában álló Heraklesre nézett. A nagy bamba csak állt ott és kábán epedő szemekkel kereste imádott királynőjét. Udvarhölgyei figyelmeztették Omphalet: — Mutasd csak kissé magadat, úgy... állj eléje, felség, hogy az óriás figyelmét magadra rögzítsed s a hátulról kötelekkel jövő poroszlok munkáját ezzel megkönnyítsed!...

Omphale elértette s kihívó, kaczer mosolylyal lépett elő. Még a válláról lesiklő, de eddig gondosan tartóztatott selymet is mélyebbre eresztette a keblén. És a gerjedelmétől vakuló Herakles valóban mit se vett észre a mögötte készülő dolgokból. Theseus ott állt már s némán intett lábujjhegyen közeledő embereinek, hogy vigyázzanak, egyelőre inkább csak várakozóan állják körül a hőst. «Most... most!» biztatta a remegő Amastris. S az athéni egy fordulattal már ép a szoknyás óriás elé akart toppanni, midőn e perczben onnan hátulról a város felől szörnyűséges tompa zúgás reszkettette meg a léget. Zaj, zavar, zenebona, — mi ez? menydörgés az ibolyatiszta éji égből? Az ephesusiak egymásra néztek s vártak elképedve... Újabb bődülés, de most már a dörgést lángkigyó követte, mely pirosan csapott fel a nagy szentély aranyteteje alól. Iszonyat jajja:

— Végünk! Ellenség a védtelen, üres városban... Rajta, amazonok!

Kapkodás, felfordulás, a főpapnő baljóslatu hangja vijjogott:

— Végünk! A szent bikák... halljátok? bőgnek az elefántesont bikák!

Az amazonlovak vadulva ágaskodtak; Antiope ezüst bárdja villant s ő utána száguldva rontottak vissza a thermodoniak a Kolophoni Kapu felé. A kapun túl, benn a városban szaporodtak a jajok, harapódzva fiadtak a lángkigyók, de minden növekvő lármát mennydörögve zúgott túl az a közeledő s szinte keresve hívó csatakiáltás, mely úgy hasonlított a bika-bődüléshez:

— «Theseus! Theseus!»

Omphale sikolya:

— Hellének, a Nap Fiai a városban!...

Hol az a Theseus?!

A lyd királynő a távoli lángokra meredt, midőn egyszerre közvetlen közeléből dördült fel a messze zengő, rettentő felelet:

— Itt vagyok...!

Kacaj, tán az Amastris: «úgy-e megmond-

Greccák Károly. (Igazságügy.)

Tóth János. (Vallás- és közoktatásügy.)

Bottlik István. (Földművelésügy.)

ÚJ ÁLLAMTITKÁROK.

Palugyay Móricz. (Belügy.)

már vele szemben, a legszorosabb, legközelebbi négyesemközben s a dodonai beszélő tölgy parancsához képest nemcsak az egyik vállát, hanem mind a kettőt egyszerre ragadta meg s rázta a kába hőst keményen, hatalmasan, hogy alvó tudatát lelke sötét mélyéből az ébredés viláosságára rázza fel. «Ösmerj rám!» ordított reá parancsolóan. «Theseus öcséd, én ide téged rabságból menteni jöttem, — ébredj, Hellas dicsősége, a Nap hív a Hold ellen, jer Delosba Jasonhoz velem!»

A nagy percz szinte erejét, lélegzetét vette a körülállóknak... Herakles megrázkódott, a homlokát, a tagjait tapogatta, majd olyan erőlködő mozdulattal tett, mintha valami lenyűgöző szörnyű súlyt akarna a vállairól lehengeríteni. De sehogyse ment a dolog... a vérszemét kapó ephesusiak már-már Theseusra akartak rontani, midőn neki a döntő perczben a dodonai papok titkos utasítása jutott az eszébe. Más hangon, nyers gúnynyal támadt rá Heraklesre: «nem értesz? persze hisz rosúl szólítottalak Hellas dicsőségének! Hellas szűgyene a te igazabb neved és csak aludj is tovább aljas mámorod fertőjében, te asszonyrajba! az vagy és Hellas téged már amúgy is elfelejtett, nincs szüksége rád van otthon náladnál külön hős elég!...» Ez hatott: a hiúság segített a hős tudatát éberre korbácsolni. Mint valami barlangmélyből hörgő hang tört elő az óriásból; a támadók rettegve tántorodtak vissza, pedig Herakles csak ennyit mondott:

— Ki az... hol az a külön hős?...

És mielőtt még Theseus újabb szóval biztathatta volna, Herakles már is líhegye lélegzett nagyot s szeme lelkileg is látóra tágult:

— Theseus, te vagy az?... És én hol vagyok?

Örgörf Pallavicini György. (Miniszterelnökség.)

Csak bámult az athénira s areza az otromba neveltség fertőjéből tisztulva kezdett kiemelkedni s istenire komolyodni. Ámúltán nézegette magát:

— És mik rajtam e czifra asszonyrongyok?

(Folytatása következik.)

PÁLYAUDVARON.

Ezer csoda Szezámkapuja, Én nyüzsgő pályaudvarom, Eltikkadt kedvem nálad ugra Lobogó lángra gyujtatom. Ha ki nem is tárult előttem, — Ténfergek a rőghöz kötötten! — Látódra szárnyat bonthatok S vidulva szétcsaponghatok.

Oh, mennyi fény, szín, hány varázslat, Nyíl bűvös kárpitod megett! Mohó szemek még hol vadásznak Ily káprázatos kincsek? A megszokottság szürke leple Egy pillanat alatt levette, Itt minden új, eredeti, A föld pompáját hirdeti!

Száguldok a rónán keresztül, Mely most ringatja aranyát, Itt-ott akácok lombja rezdul, Ölkben füstölög tanyák. Gulyák, kutágás, üde rétek... Pirosszoknyás vízescselédek... Egy-egy torony... kis temető... Utast imára ílélt.

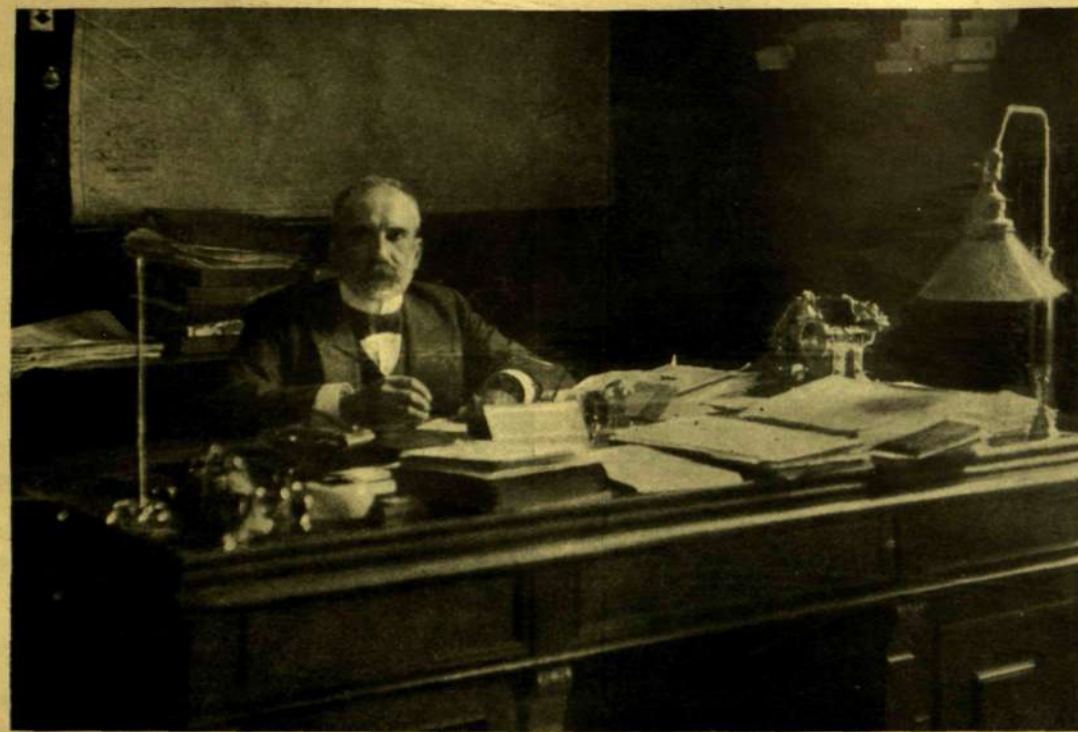
De már felszállok a magasba, Hol dús fenyezőcsoport fogad, Feletem a táj ős havassa, Fejém a kristály boltozat, Körültem egy-egy régi várom, Alant szőlő egész határon. Hősök porából mi lett itt? Tovább ég s most is lelkesít.

Majd a hegyek közt piherőre Palota lát vendégeit... Hogy kap a mell ifju erőre! A gond, a bánat hogy elül! Minden nap itt pünkösdi ünnepe A felhők bíborködbe tűnnek, Belül-kívül öröm, derű... Utast mégis gyönyörű!

De vérem nem hül beverésre — Csábítanak büszke városok, Mi bennök árny, nem veszem észre, Nekem gazdag-sugárosok! Mi nagyot alkot emberelme Diszes keretbe kiemelve... Vadon felett győző a rend, A törpe óriást teremt.

Most elsodor az utca árja, Hol száz hullám hullámra kél, Szerencés, ki ragad dagályra, Boldogtalan, ki elalél! Örök a harez, örök a munka! De ha nem nő gyümölcs magunkra, Elrók! Rajta! Csak tovább! Artnak hálás unokák! —

Agyamban rajzanak a képek, Szívem mámorral van teli — Az utazók zaja közepett Szomjam forrását meglesi... Hazamegyek kopott szobámba... Hogy tündököl felém a lámpa! Zománc ragyog világom! — Ma éjjel szépet álmodom. Lenkei Henrik.

FOLLERT KÁROLY, A MAGYAR POSTA TÁVIRÓ ÉS TELEFON VEZÉRIGAZGATÓJA.

A BUDAPESTI ÚJ TELEFONKÖZPONT.

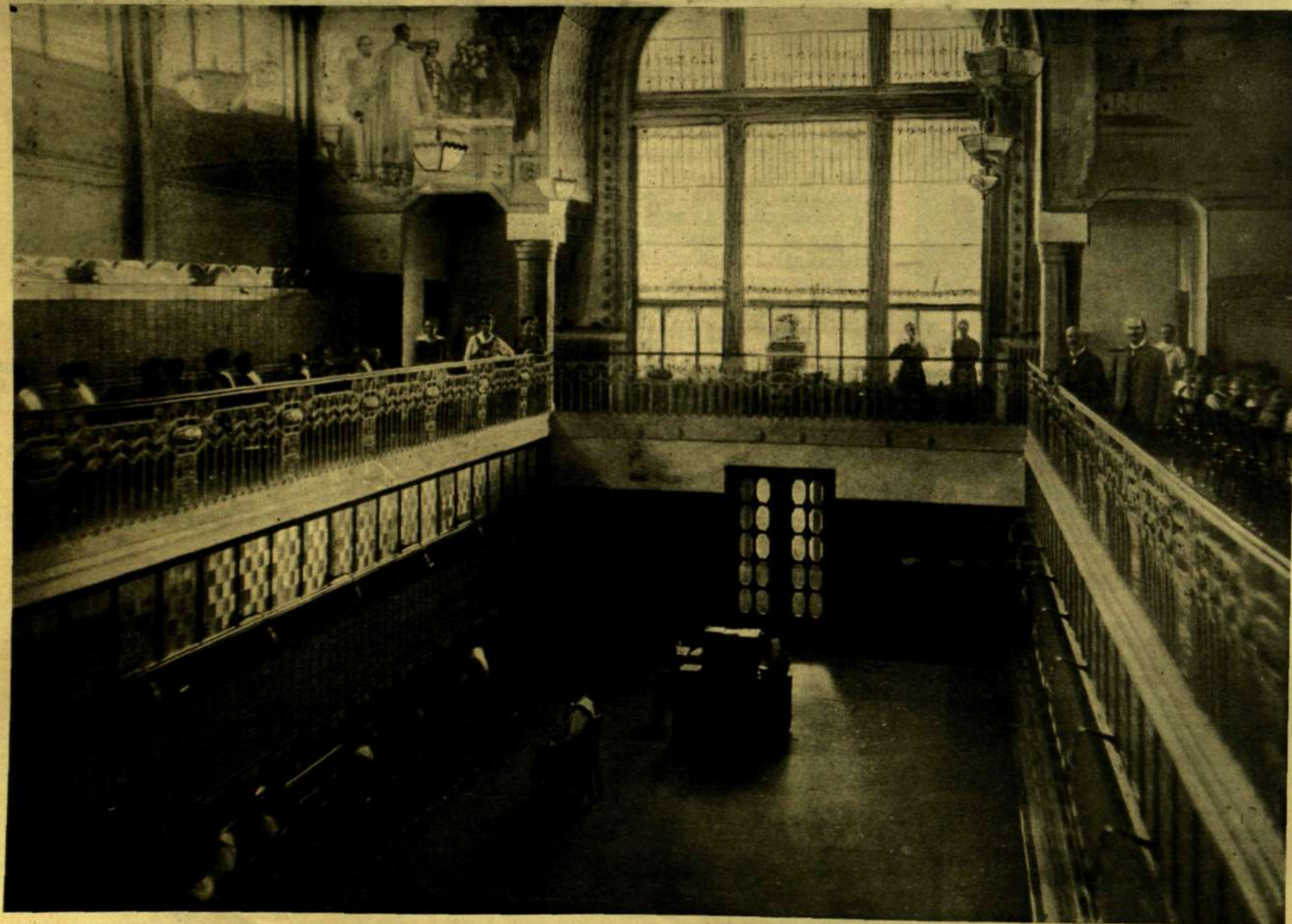
A telefon tudvaleg amerikai találmány ugyan, de az a gondolat, hogy ezt a készüléket a praktikus életben lehessen hasznosítani: magyar ember agyában született. Se Graham Bell, se Edison nem tudta, hogy mit kezdjen a találmányával, ez utóbbi csak gyermekjátéknak szánta. Mikor Edison — rendes szokása szerint — reklámszerűleg közölte a lapokkal találmányának a leírását, Puskás Tivadár Brüsszelben tartózkodott (noha állandó lakása Amerikában volt) s ép azzal foglalkozott, hogy az üzleti élet számára olyanféle telegrafikus központi összeköttetést létesítsen a nagy városokban, a minő később a telefonközponti kapcsolás lett. Mihelyt

Edison találmányáról a lapok útján értesült, azonnal átlátta, hogy az ő céljára alkalmasabb eszköz a telefon, mint a telegráf. Hajóra ült, egyenesen Edisonhoz sietett s megvette tőle a patens jogát. Olesón jutott hozzá. Európa összes országaira ötvenezer dollárért vette meg a szabadalmat, míg az Amerikára szóló jogot egy barátjával vétette meg hetvenezer dollárért. Edison nem remélt ennyit, elesodálkozott, hogy ilyen jó vásárt csinált s a szerződés megkötése után megkérdezte a vevőket, miként képzelik a találmányt hasznosítani. Mikor közölték vele tervöket, kételkedett a sikerben, — de jó szerencsét kívánt.

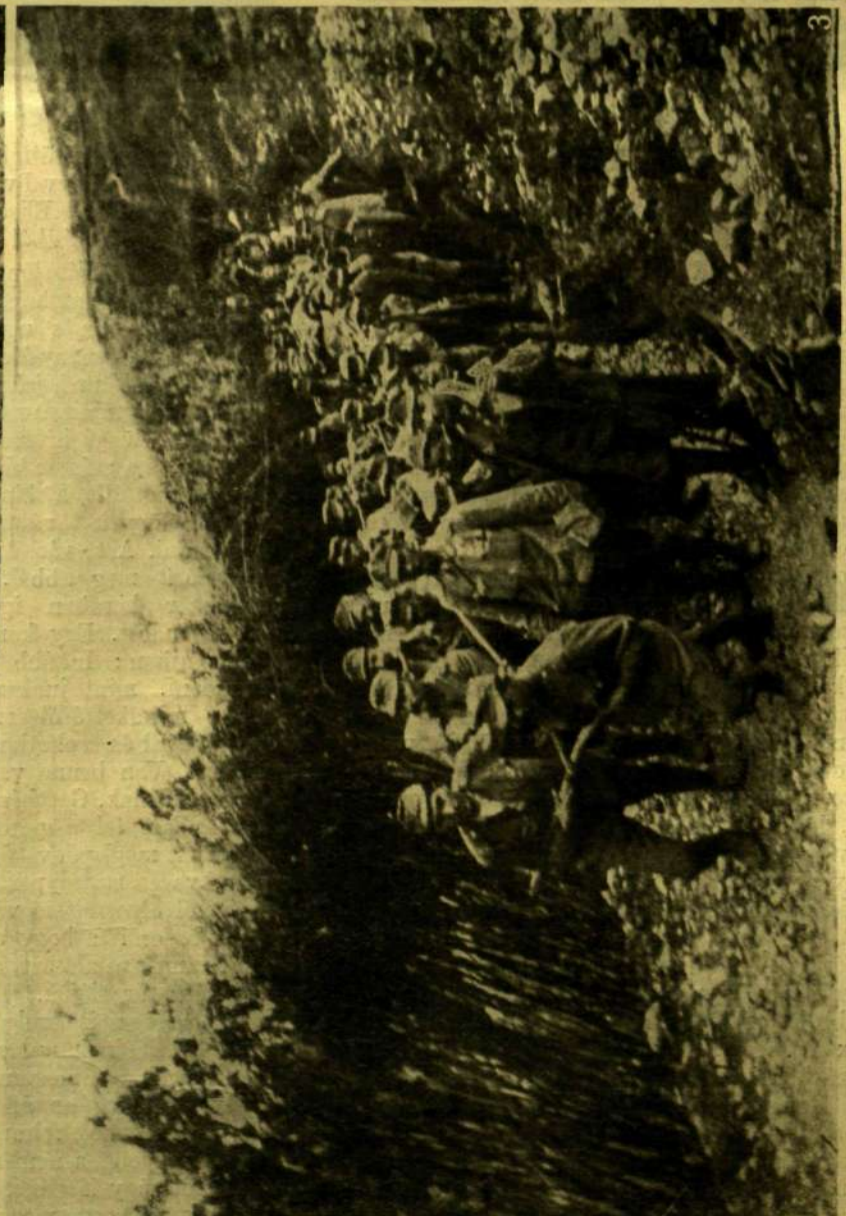
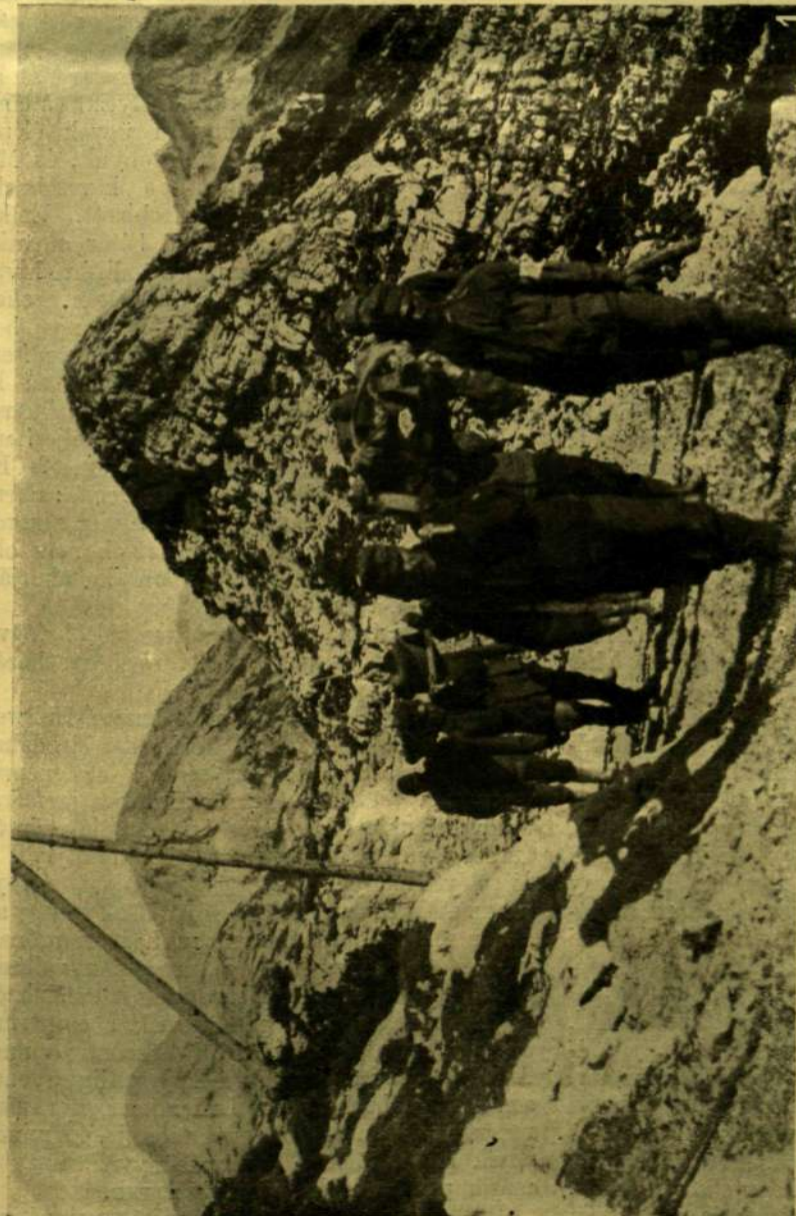
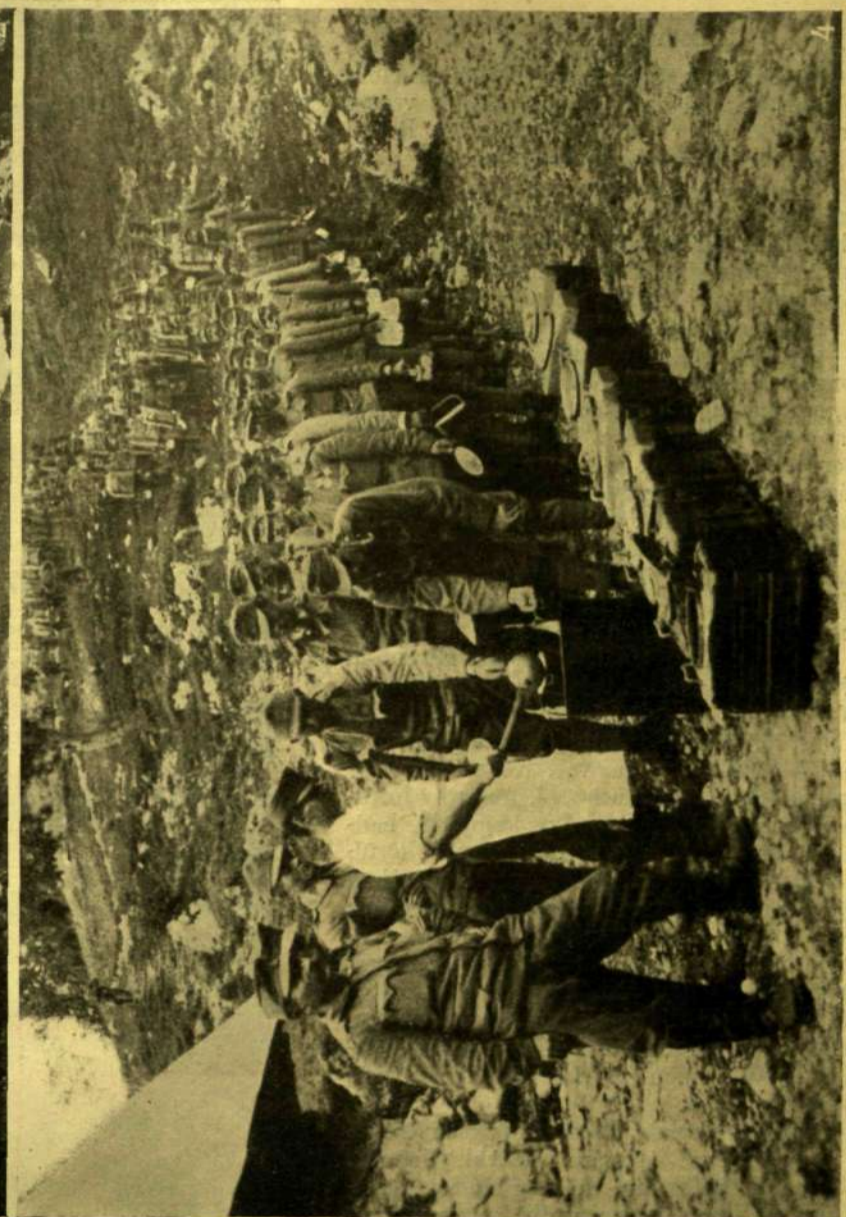
S nemcsak Edison gondolkodott így. Az üzleti világ nem bizott benne, hogy telefonköz-

pontok létesítésével hasznos vállalatot lehessen alkotni. Puskás potom áron volt kénytelen elvesztegetni az Európa különböző államaira szóló jogokat — ámbár megvolt győződve róla, hogy kincseket dobál el. Francia- és Magyarországot kivéve, eladta az összes európai államokra szerzett szabadalmát s így kapott akkora összeget, a mekkorával a párisi telefonközpontot megépíthette. A Magyarországra szóló jogot testvéreinek, Puskás Ferencnek ajándékozta. De az nem tudott boldogulni vele. Bankoknak, pénzembereknek ajánlotta fel, hogy társuljanak vele s létsítsenek Budapesten egy telefon hálózatot. Lesajnálták az igyekezetét — komolyan nem állott vele szóba senki. Puskás Tivadarnak magának kellett hazajönnie, hogy kezébe vegye az ügyet. Eladva párisi érdekelttségét s az összeggel, melyet ezért kapott, megcsinálta Budapesten az első berendezést. De pénze elfogyott, csakhamar hitelt is kellett igénybe vennie. Kilencszázezer korona kölcsönt vett fel s ez rövid idő alatt megemésztette az egész vállalatot.

A mikor a budapesti telefon Puskás tulajdonát képezte: a legtokéletesebb volt egész Európában. Kapesoló gépei a legjobbak voltak, a szolgálat pontos és figyelmes, magok a beszélőgépek kifogástalanok. Úgy, hogy gyorsan fejlődött a vállalat s a fejlődés gyors maradt akkor is, mikor az állam megváltotta a vállalatot. Az eredeti központ, mely egy bérházban (a Fürdő- és Bálvány-utca sarkán lévő Mocsonyi-ház legfelső emeletén) volt elhelyezve, csakhamar szűknek bizonyult. Állandó épületet kellett e végből emelni. De ez az új helyiség sem elegendő ma már az összes gépek és személyzet befogadására. Meg kellett nagyobbítani, azután pedig egészen új második helyiséget kellett építeni. Ez a második helyiség, mely a Józsefvárosban, a Mária Terézia-téren épült, elkészült már pár év előtt, de csak az imént adták át teljesen hivatásának. Mult vasárnap éjszaka úgyszólván néhány pillanat alatt kapesolták át az előfizetők egy részét az új helyiségbe, a mely helyiség nemcsak új fejlődést enged meg, nemcsak a célnak megfelelő, hanem teljesen modern szempontok figyelembevételével is épült.

A BUDAPEST-JÓZSEFVÁROSI ÚJ TELEFONKÖZPONT EGYIK KAPCSOLÓ-TERME.

1. Sebessültek szállítása. — 2. A tolméni katonai az Isonzóval. — 3. Ágyút vontatnak a Mrzlin. — 4. Menázi-kiosztás.

AZ OLASZ HARCOZTÉRŐRŐL. — Grass Sándor fényképei.

KANCELLÁR-VÁLTOZÁS NÉMETORSZÁGBAN.

I. Bethmann-Hollweg.

Grey, Delcassé, Szasonov, Bethmann-Hollweg és Berchtold gróf voltak a felelős vezető államférfiak, mikor a világháború kitört. Baráti semlegességre fogadkozott, majd koncérte igeit tovább a semlegességet s végre hátra támadott bennünket Salandra. A Downing-streeten sir Arthur Nicolson állandó alállamtitkár diadalmaskodott munkájának sikerén, mert a háborút az angol külügyi hivatalban nem Grey készítette elő s tette elkerülhetlenné, hanem ő. Párisban ugyanakkor Iszvolszkij orosz nagykövet ujjongott a háború kitörésének napján, mondván, hogy ez az ő háborúja. Az államférfiaknak ez a csoportozata állt a kijelölt állásokon, mikor az első kozák csapat átlépte a porosz határt s híre jött, hogy két szakasz kozák Johannisburg felé lovagolt; s mikor francia csapatok támadták meg hadüzenet nélkül az elszázi német határőrséget és bombavető francia repülőök érkeztek Badenbe, Bajorországba és a rajnai tartományokba. Aztán egymásután ejtették ki kezükből a fonalat. Először Berchtold gróf ment az olaszokkal való alkudozások idején. Aztán Delcassé vonult el esalódottan. A következő, 1916. év látta bukni előbb Nicolson, aztán Salandrárt, Szasonovot. Követte őket az elmúlásba Grey is Asquith-szal. Az orosz forradalom söpörte el állásáról Izvolszkijt. A hadban álló országok öt külügyminisztere közül, a kik a háború kitörése előtt vezető állásban voltak, ekkor már csak a német kancellár állt helyén. S most ő is elment, hiven ahhoz a kijelentéséhez, hogy habozás nélkül fogja elhagyni állását, mielőtt úgy érzi, hogy az ő személye áll útjában a béketárgyalásnak.

Bethmann-Hollweg ezekben a végzetes időkben, szinte a szemünk láttára nőtt hihetetlenül nagyra.

A közpályára szinte reászületett gazdagságával, tanultságával és származásával. Unokája volt annak a Bethmann-Hollweg Móricz Ágostnak, kit I. Vilmos porosz király kultuszminiszterévé nevezett ki az ötvenes évek végén az ólíberális Schwerin-minisztériumban. A nagyapának mindenesetre nehezebb volt megtörnie útját.

Hétszáz év óta bankárok, kereskedők voltak s atyja, Hollweg János is cégtársa volt a frankfúri Bethmann-háznak. A régi Bethmannok Bethmann Móricz Simon egyik nőtestvérét, Erzsébet Zsuzsánnt vette feleségül. Így egyesült a két család s vette fel a mult századbeli porosz kultuszminiszter a Bethmann-Hollweg kettős nevet.

Az archivumok régi írásai szerint a Bethmannok Németalföldről származtak az Poroszországban. A tizenhatodik századbeli zsidó-üldözések idején menekültek a régi hazából s telepedtek meg Majna-Frankfurt közelében, Nassauban. Vallásban, erkölcsben egészen az új haza gyermekei lettek. Egy Bethmann, Móricz Simon, már hivatalt visel Nassauban, a két fia, János Fülöp és Móricz Simon pedig 1748-ban bankházat alapít Frankfurtban. A család már a tizenhetezadik században nemesi rangra emelkedik s gazdagságával, egyes tagjainak műérképével és bőkezűségével a frankfúri pénzarisztokrácia színe-javához tartozik. Ebben a tekintetben különösen nevezetes férfi volt a második Bethmann Móricz Simon, a Bethmann-múzeum megalapítója, s teljegyzések vannak róla, hogy Goethe anyja, a Frau Rath. nagyon jó viszonyban volt a Bethmann-család hölgyeivel, sok időt töltött házuknál. Ennek a Móricz Simonnak volt unokaöccse Móricz Ágost, mult századbeli porosz kultuszminiszter.

Móricz Ágost nem volt a tiszta szabadelvű eszmék híve s mint a kultuszügyek vezetője inkább az orthodoxia felé hajlott. Ifjabbik fia, Félix Móricz Károly, birtokain gazdálkodott s 1839-ban házasodott meg Párisban, feleségül véve Rougemont Izabellát. Ebből a házasságból született a család Hohenfinow birtokán, Oberbarnim kerületben 1856 november 29-én Bethmann-Hollweg Tibold, a német birodalomnak Bismarck, Caprivi, Hohenlohe és Bülow után ötödik kancellárja.

Bethmann-Hollweg Tibold Strassburgban, Lipcsében és Berlinben tanult jogot és Bonnban mint a Borussia ifjúsági egyesület tagja

GRÁF BETHMANN-HOLLWEG.

ismerkedett meg s kötött barátságot a mostani császárral, kinél két évvel idősebb. 1889-ben feleségül vette Puel Elizát, ki anyai ágon a Reventlow grófi családból származott.

A hivatalnoki pályára lépett. 1896-ban főelnökségi tanácsos Potsdamban, 1899-ben kormányelnök Brombergben s ugyanabban az évben Brandenburg tartomány főelnöke. Úgy mondják, a császár már akkor kijelentette neki: «Őn az én leendő belügyminiszterem.» Két évvel utóbb a birodalmi belügyi hivatal vezetését vette át; még két év, s a császár kinevezte kancellárrá.

Nyolcz évig állt a birodalmi ügyek élén. Multja a belügyek továbbfejlesztésére látszott predesztinálni. Azt várták tőle, hogy e téren sokat valósít meg abból, a mit porosz belügyminiszter korábban ígért, de megvalósítani nem tudott. Egy kortársa így jellemezte őt ekkortájt: Inkább bürokratának lehet őt mondani, mint junckernek, de élesen különbözik mindkettőtől erkölcsi felfogásának komolyságával és szokatlanul mélyen járó műveltségével. Van benne valami rész Frankfurt legnagyobb fiának, Goethe nek jelleméből. Mikor először szólt fel a porosz képviselőházban, a képviselők meglepődve figyeltek. Nem voltak hozzászokva az osztályparlamentben, hogy egy minisztertől olyasmit is várjanak, a mi világnézethez hasonlít s hogy a miniszter filozófiai okokkal támassza alá azt, a mit állami szükség-szerűségként tár eléjük.

Kancellársága is szolgált meglepetésekkel. E hivatalviselésének nyolcz éve alatt érlelődtek a dolgok a mostani világfelfordulásig. Bethmann-Hollweg az államfűveszet minden eszközével igyekezett feltartóztatni a Reval óta fenyegető vezéretet s nem sok idővel a háború kitörése előtt úgy látszott, hogy sikerül is neki, de végül is az orosz mozgósítás és a francia reváns-gondolat fellángolása halomra döntötte a nyugodt elintézés minden tervét. Ekkor, a birodalmi gyűlés 1914 augusztus 4-én tartott emlékezetes ülésében mondott beszédével ra-

gadta meg Bethmann-Hollweg legelőbb az egész német nép lelkét:

— Békés munkánk gyümölcséért, a hatalmas mult örökségéért és jövőnkért megvünk harezba. Még nem múlt el az az ötven év, melyről Moltke szólt, mikor azt mondotta, hogy fegyveresen kell készen állnunk arra, hogy megvédjük 1870 vívmányait. Népkünkért most kell küzdenünk, most ütött a megpróbáltatás órája. De bizalommal tekintünk az eljövendők elé. Flottánk, hadseregünk harezrakészen áll és ott van mögöttünk az egész német nép.

A cél most is a régi, de a győzelmi akaráshoz egy újabb népérelmet csatlakozott: a békevágy. És Bethmann-Hollweg számára elérkezett a pillanat, melyet egykor előrelátott: egy többség áll vele szemben, mely a béketárgyalás útjában állónak látta. A kancellár félre állt. Elvonulásának díszet és tiszteletet biztosít, hogy a mit egykor megígért: a porosz választójog megteremtése nevéhez kapcsolódik. —a.

II. Dr. Michaelis György, az új kancellár.

Egy hatvan éves férfiú veszi kezébe Bethmann Hollweg távozása után a német birodalom sorsát. Keressük a politikai múltját s egy fehér lapot találunk, mely csak ezután fog megjelenni írással. Még arczképét sem ismeri eddig a német nagyközönség. E hatvan éves férfiú eddig nem volt több, mint hivatalnok, a porosz hivatalnokoknak abból az értékes fajtájából, mely maga az eleven akaraterő, melynek, mint ott mondani szokták, véreben van a kategorikus imperatívusz. Nézzük a hivatalnoki pályafutását? Érdekes, mert van rendkívülség benne. Voltaképpen nem is hivatalnoknak készült. Elég sokáig tévelygett a tanári és bírói pályán — hosszabb ideig volt tanára a tokiói német jog-és államtudományi iskolának — államgyűvész is volt egy kis ideig és mégerte harminczötödik évét, mikor az állami közigazgatás szolgálatába lépett. Tizenhét évi szolgálat után alállamtitkár lett a porosz pénzügyminisztériumban. És megismerték benne a férfit, de az államférfiút nem kereste benne senki.

Aztán elkövetkeztek Németországban a háború élelmezési nehézségei, mikor az ország zavartalan ellátásában ismerték fel a győzelem egyik legfőbb biztosítékát. És Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár őt helyezte állami biztosként a porosz élelmezési ügyek élére. Erős, czéltudatos vezetőnek bizonyult, és Michaelis egyike lett azoknak a keveseknek, kikben a nép feltétlenül megbizott. Emlékezetbe idézik most azokat a bátor szavait, melyekkel ez év március hetedikén hívta ki a porosz országgyűlés nyílt ülésén azokat a minisztériumokat, melyek folytonos beavatkozásukkal súlyos akadályokat gördítettek útjába. «Ki az, — mondotta — a ki gáncost akar vetni nekem? Ki az, a ki sikerrel vethetne gáncost az utamba, mikor teljesíteni akarom ezen a téren a kötelességemet?» És ugyanazon a szilárd hangon tette hozzá: «Nem vállalko oly hivatal, mely olyan, mint a kard, melynek nincsen éle és nem tartok meg oly hivatalt, hol bármily irányban le akarják tompítani kardom élel.»

S a harezban álló népet ez időtől fogva minden gáncs és minden zavaró beavatkozás nélkül láthatta el kenyérrel.

Úgy mondják, a császár Bethmann-Hollweg előterjesztésére nevezte ki Michaelist birodalmi kancellárrá. S a pártok, melyek az energia hiányát vetették Bethmann-Hollweg szemére, az energikus utódot kedvezően fogadják. Az új ember nem zavarja őket politikai múltjával a jó elővéleményükben, mert politikai multja nincs. A konzervatívok, a liberálisok s még az alldéutschok is mintha magukhoz tartozónak vélnék a kinevezéstől a program-vállásig tartó időközben. A konzervatívok istenfélmet és jellemének szilárdságát dicsérik, a centrum az első polgári kancellárt köszönti benne. A háborúpárti alldéutschok lapja pedig egyenesen Hindenburggal és Ludendorff főszállás-mesterrel rokon egyéniségnek mondja. És mind egyik külön-külön a javára könyveli, hogy a másik párttal is jó viszonyban van.

Ily kedvező előjelek közt veszi át szerepét az új kancellár, Bethmann-Hollweg utóda. S a fehér lapon meg fognak jelenni az első sorok, melyeknek tartalmát e pillanatban még a jövő titokszersége borítja.

—ly.

HÁBORÚ ÉS DEMOKRÁCZIA.

Az entente — igaz, hogy sokan is ülnek az asztalánál — sok jelszót fogyaszt. Ezeknek a jelszavaknak, mint vezérállam, Anglia a felelős szerkesztője. Ki miért indult a háborúba, nagyon jól tudjuk. De se Anglia a német konkurrens tönkretetését, se Oroszország Konstantinápolyt kibontott zászlajára nem írta. A lobogó első közös feliratára jól emlékszünk: a kis államok szabadságának és a semlegesek jogainak védelme volt. De Belgium után Görögország is aktuálissá lett és ez a jelszó nem is kegyelemben — elboacsátott. Utódja, nagyrésztben Olaszország házi használatára: az idegen járom alatt nyögő testvérek felszabadítása lett. Ez tetszett Franciaországnak és Romániának is, Oroszország azonban Konstantinápoly irányában nem igen használhatta. Angliára nézve pedig a sir Roger Casement bitófája tövében a lehető legkényelmetlenebb lett. Wilson, mint új vendég készen hozta a friss devise-t: az országok harzi szövetsége ellen a békének a nemzetek általános testvérítésében való biztosításáról. De ez a gyönyörű elv a legszótosabb ajakról is több, mint különösen zengett abban a pillanatban, mikor a hirdetője verekedő társnak lépett be a világ legnagyobb harzi szövetségébe.

Ha az elhasznált mottók közül egyet-kettőt kifejeztünk, bocsánatot kérünk: nem a szándékos mellőzés sértő tendenciájával történt. Az egyik jelszó éppen olyan őszinte volt, mint a másik és a milyen őszintének érezzük a legújabbat, a melyet az orosz forradalom festett piros betűkkel a közös pajzsra: a *demokrácia* jelszavát.

A német militarizmus elleni harez immár fulg aczélba öltöztette Angliát és Amerika most szorgoskodik azon, hogy ő is hasonló gúnyát ölthessen magára. A polgári Anglia e pillanatban semmire se büszkébb — legeslegkevésbé a tengereken való mindenhatóságára — mint

arra, hogy seregei a porosz ármádiával szemben méltó ellenfélnek bizonyultak. Ide lyukadt ki a militarizmus elleni véres akció sorsa. Vajjon hová visz majd a zászló, a mely alatt az esemény az egész világ demokratizálására indulnak, a mely egyetlen biztos feltétele a nemzetek között való örök béke utópiája megközelítésének?...

Bizonyos, hogy a népeknek nem vagyuk a háború. A jogainak, szabadságának és boldogulása feltételeinek birtokában levő polgár a béke szilárd rendjét és zavartalanágát akarja. De viszont lehet-e azt mondani, hogy minden háborúnak mindig imperialista érdek a forrása és kohója? Melyik dűllőbe sorozzuk a kapitalista érdekeket, melyikbe az irredentista irányzatokat, a melyek mind sűrűn szerepeltek mint háborúk kirobantó szerepei? Az államformák közül a köztársasági bizonyára demokratikusabb, mint a monarchia, de épen az élő jelen tanulságai alapján lehet-e azt mondani, hogy a monarchista állam hajlamosabb a háborúra, mint a republika? A spanyol királynak minden energiája megfeszítésébe, a görög királynak pedig a trónjába került mindkettőnek az a becsületes, elszánt törekvése, hogy nemzetét és országát a háború rémségeitől megoltalmazza. Ellenben a portugál köztársaság az első fűtlyre belibent a véres bálba és az amerikai köztársaság elnöke nem nyugodott addig, míg megszerezte a jó ürügyet a konfliktusba való belevégülésre. Mindezek a példák, a melyek ellenkező állítás meggyöngítésére lehetnének hivatkozni és rámutatni, már csak ezért is nem arra valók, hogy a kevésbé demokratikus szervezeti államok nagyobb békeértékét demonstálják. Nem. Legfőkébb csak egy mereven ellenkező állítás meggyöngítésére lehetnének alkalmasak, de feltétlen érvényű argumentuma annak, hogy a háborúnak sok kútja van és ez a véres gyümölcsű fa mindenféle földben megterem.

A mi most már a legújabb jelszót illeti, két-

ségtelen valóság, hogy intézményesen a német birodalom nem a demokratikus berendezésű államok sorába tartozik. Ez a valóság bizonyára nem is éryene. Viszont Szerbia intézményesen egyike volt a legdemokratikusabb országoknak. És Szerbia a kulturában mégis jó öt-hatszáz esztendővel kullogott Németország mögött, a béke veszélyeztetésében ellenben ugyancsak előtte száguldozott. A nagy, művelt és gazdag német birodalom nem izgatta irredentista kilingésekkel például a német nemzetiségű balti tartományokat: ellenben a kicsi, műveletlen és szegény Szerbia folyton gyujtogatta a határain túli atyafiak szívét.

A demokrácia élő és ható lényegét nem az intézményekben és a berendezkedésben való kiérvényesülés képviseli. A demokrácia az emberi értékek jogegyenlősége a boldogulásban. Demokratikus ország az, a melyben minden tehetőség, minden jóra való és minden tisztes munka egyenletesen megkapja a maga erkölcsi és anyagi méltánylását. A demokrácia tehát morál, a melynek milyen mértékben való jelenlétét nem mindig az intézmények vonalai mutatják meg. A kulturában és a jólétben egyaránt nagy fejlettségi fokot elért németiség millió, az intézményes berendezésnek kétségtelenül sok tekintetben elavult formáit bizonyára nem tűrték volna meg idáig sem, ha e formák dacára is a demokrácia lényege az életökben nem érvényesül és az igazi morálját nem adja. De nyilvánvaló, ez elavult rend ott épen csak úgy külsőség volt, mint a hogyan csak külsőség, steril forma nem egy más államban az intézményes demokrataság.

Ha Németország a formákban is demokratikus berendezésű állammá lesz, ez kevésbé jelent valami újat, mint az alaknak a tartalommal való összhangba hozását. Minden ilyen harmónia önmagáért is becses és ha egy adott helyzetet a hatásában még emeli, — annál értékeesebb.

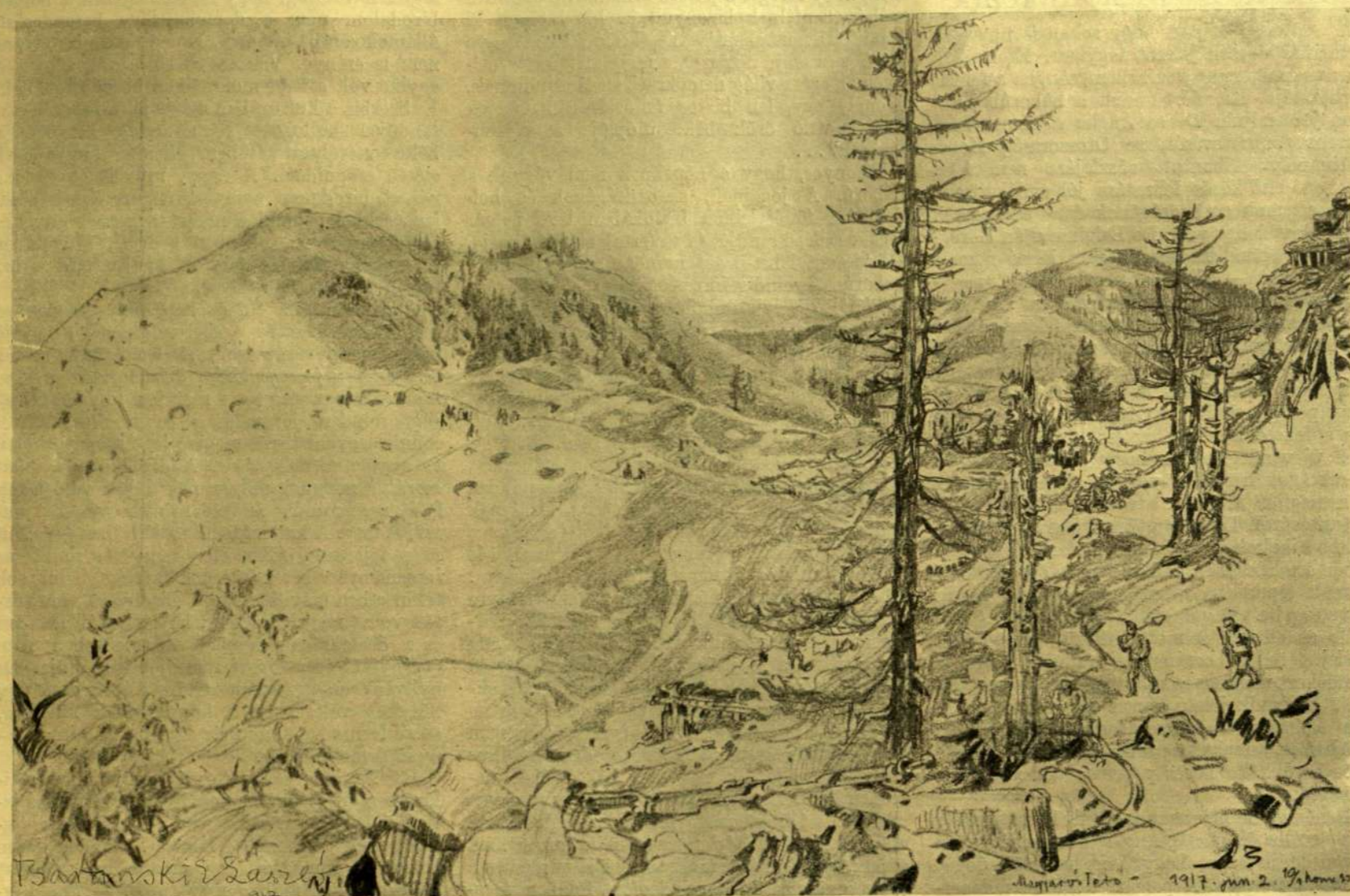
Szólósi Zsigmond.

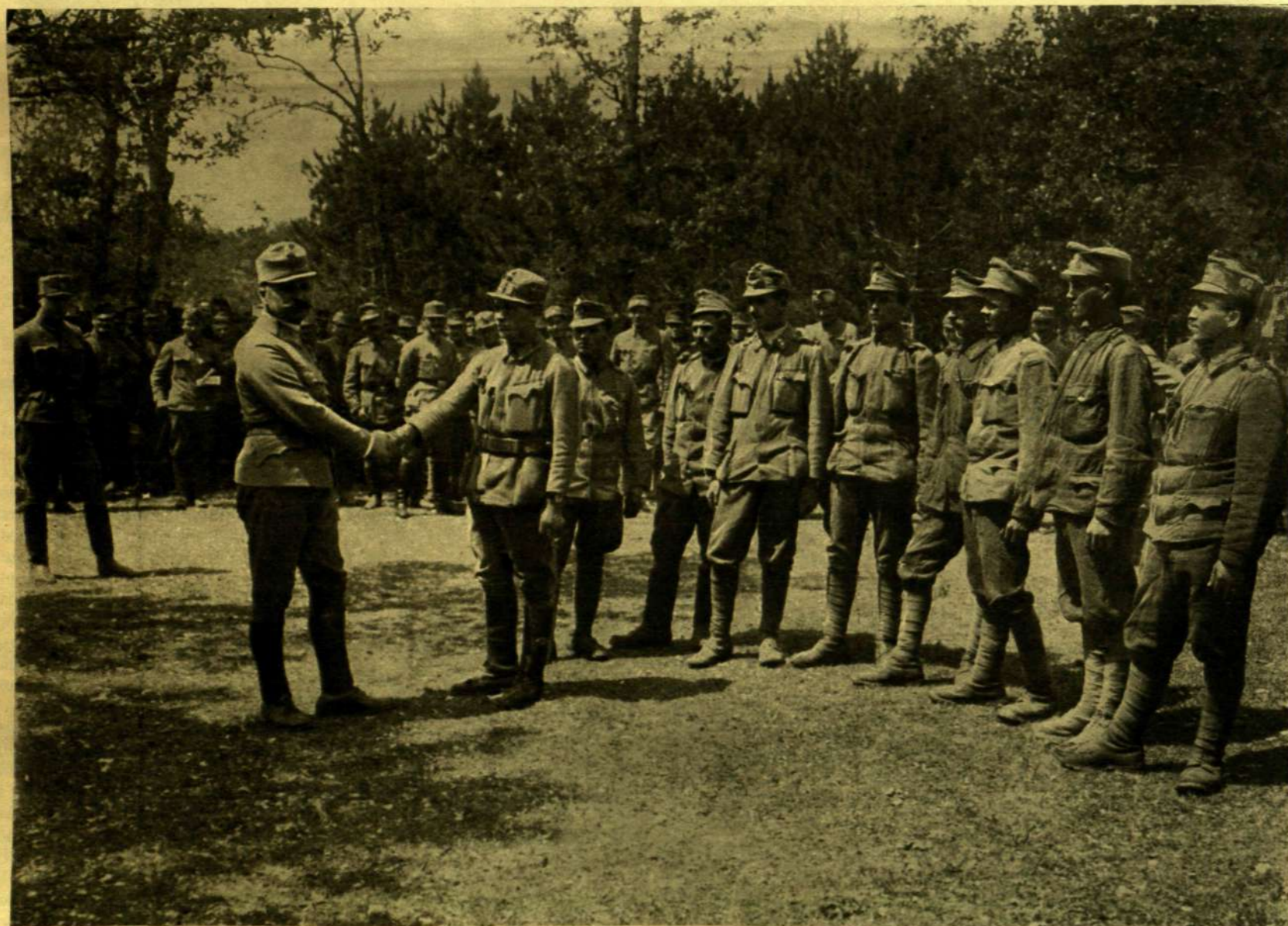
1. Kalusz főtere. — 2. Utczai torgalom Kaluszban. — 3. Utczarezéslet Kaluszból. — 4. Megfigyelő Kalusz előtt.

HARCZAIK KALUSZ BIRTOKÁÉRT. (Képviselet az orosz offenzíva előtt készült felvételek)

Schmidt Nándor fényképei.

A LEGUTÓBBI NAGY HARCZOK SZINHELYÉRŐL: A MAGYAROS-TETŐ. — Baránski E. László rajna.

Seiffert Sándor alezredes ezredparancsnok üdvözlí Kovács Béla 12-ik honvéddyalozredbeli hadnagyot és tíz emberét, a kik Kostanjeviczánál egy ellentámadással elveszett állásokat szereztek vissza és 120 foglyot és 2 gépfegyvert zsákmányoltak.

KOSTANJEVICZEI HŐSÖK — Jelfy Gyula felvétele.

A LEGUTÓBBI NAGY HARCZOK SZINHELYÉRŐL: A HALICSI VÁRROM. — Baránski E. László rajna.

TÜZÉRSÉGI ÁLLÁSOK AZ ALBÁNIAI PARTOKON. — Jelfy Gyula felvétele.

A MARQUISNŐ SZERELMES LEVELEI.

Irta BRAUN LILY.

(Folytatás.)

Montjoie marquis Delphinehez.

Strassburg, 1785 január 22.

Kedvesem! Meg kell vallanom, hogy ezúttal igazán meglepett: ön akarja a gyermeket és még ha az egész világ előtt vallomást kellene is tennie eredetéről. Sőt azt is állítja, hogy máris forrón szereti mert soha nem szerettem más férfit és nem is fogok mást szeretni, mint az apját. Így hát csak egy út marad.

Nekem az életben minden kisiklott a kezemből: szerelem, hatalom, gazdagság. Csak egyet voltam elég erős megragadni: becsületem mosoktalan pajzsát. Közel voltam hozzá, hogy Ön elragadja tőlem ezt is. Az az érzés, a melyet Ön iránt éreztem és a melyet bizvást nevezhetek szerelmenek, gyöngvévé tett, úgy hogy elmulasztottam Önt erőszakkal magamhoz láncolni és büntudatomban nem zavartam örömeit, melyeket futólagosaknak tartottam s melyeket én nem szerezhettem meg Önnek.

Most azonban, azt hiszem, kölcsönös tartozásunk kiegyenlítődik.

Tartsa meg a gyermeket — de a világ előtt az én gyermekem lesz. Haladéktalanul vissza fog térni a házamba és nem szükséges, hogy biztosítsam róla, hogy a helyzete csak olyan lesz, mint mindig.

Elhatározásom ebben a pontban változhatatlan. Komolyabb rendszabályoktól sem riadnék vissza, ha ellenkezni találna.

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Strassburg, 1785 január 30.

Szeretett Delphinem! Most érkezem meg a marquisval való óráhosszat tartott megbeszélésből. Elhallgattam előttem a szándékomat, hogy őt fölkeresem, mert nem akartalak megijeszteni. Most, egyetlenem, magam is remegő aggodalomban írok neked, mert tőled függ, viszontlátjuk-e egymást.

Felajánlottam a marquisnak, hogy hívjon a legsúlyosabb feltételek alatt párbajra. Megvető mosolyal elutasított.

«Ha a marquisnőnek csak egy liaisonjáról volna szó, talán lehetne róla beszélni, — mondotta — akár én maradnék a porondon, akár Ön, ez csak néhány könnyel többre vagy kevesebbre kerülne; mindegyükünk hamarosan pótolható volna. Sajnos azonban arról a kénytelen szervenvedélyről van szó, a mely a regényben szebb, mint az életben. Azt hiszi, a becsületem meg volna őrizve, ha Ön elcsúsz? Azt hiszi, a marquisnő visszatérne valaha a házamba? És lehetségesnek tartja-e ön, hogy ő az én koporsóm fölött valaha boldog lehetne önnel, a kinek keze által én elegendem? Nem, az emberek és népek sorsát manapság már nem lehet kardesapással megoldani.

Némán, lehajtott fejjel hallgattam. Igazat kellett neki adnom. Mikor aztán megpróbáltam őt a tőled való elválásra rábeszélni, kérelhetetlen maradt.

«A marquisnő ismeri a feleletemet, megvan a választása. Csak abban az esetben, ha viszonya következményeit nem engedni látthatóvá válni, — csak abban az esetben vagyok hajlandó — miután a férj jogairól egyszersmindenkorra lemondtam — megengedni, hogy időnkint Lavalban lakjék. Ha a gyermek a világra jön, akkor az én gyermekem és az én házamba tartozik. Választanod kell köztem és a meg sem született között, szerelmesed és egy remény között, a mely még nem is élet.

Oly kegyetlen lenné, hogy szerelmünk ellen dönts? Nem akarhatsz engem megölni, Delphine; nem kovácsolhatsz láncokat magadra! Minden közös emléktünkre, minden hitünkre, minden érzésünkre, a melyben osztozunk, könyörgök neked: maradj magadhoz hí! Ha bátran feláldozod szerelmünk első gyümölcsét, megmarad nekünk az édes jelen és a remény a szabaddító jövőre, a melyben boldog gyermeket szülhetsz. Ha nem teszed meg, akkor nem lesz egyebünk, mint az örökre elvesztett miatti fájdalom.

Ne válaszolj nekem, elsietheted a dolgot, ha

Dr. SÁNDOR LÁSZLÓ,

a budapesti m. kir. államrendőrség új főkapitánya.

a szemed nem olvassa ki az enyéből, hogy a halálos ítéletet mondd ki.

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Montbéliard 1785 február 5.

«Nem ölhetem meg a gyermeket, mert a te gyermeked. Az ő élete nekem a biztosíték, hogy semmi sem választhat el minket. — A szívemen hordom a cédulát, a melyet az öreg kertész adott át nekem, mikor az elhagyott udvar, a te zárt kapud előtt álltam — kitaszítottan.

Megpróbálok haragudni rád és csak annál jobban szeretlek, próbálom a gyermeket gyűlölni és mély gyöngédség érzése ragad meg.

Az az idő, a míg szíved alatt nyugszik, legyen nekem szent. A fájdalom ne zavarjon. Isten veled!]

Montjoie marquis Delphinehez.

Strassburg, 1785 július 12.

Kedvesem. Mivel kívánatosnak tartom, hogy a gyermekégy előtti hetekben minden izgalomtól meg legyen óva, egyelőre nem akarom Frobergbe követni, hanem előbb sürgős ügyekben Párisba utazom. Ha eddig hasztalanul törekedtem vagyonunkat szaporítani, most arról van szó, hogy megtartsam — már az örökös miatt is, a kit kiválasztottam magamnak.

Egyidejűleg beszéllek dr. Dousel úrral is és ráveszem, hogy idején Frobergben legyen.

Montjoie marquis Delphinehez.

Páris, 1785 július 25.

Kedvesem. Attól félek, a riasztó hírek a lapokban megijeszthetik, ezért sietek ezeket megelőzni. Párisban hangosan és halkán beszélek egy mesés ékszerrel, a melyet a biboros a királyné megbízásából megszerzett számára s a melyet a királyné nyilván elfelejtett kifizetni. Tegnap soupert voltam a Trianonban. Mikor a kastélyba léptem, hangos nevetést és fecsegést hallottam, mint valami paraszt-búcsún. Elálmlékvadva állottam meg; ekkor megnyitk a színház-terem ajtó, egy csapat ember özönlött ki rajta, közöttük a királyné, nagyon felhevülve, nagyon pajkosan, közvetlen mögötte a triumfátor arezkifejlesztésével — Beaumarchais úr. Egy hüvelykkel kevésbé mélyen hajoltam meg, mint máskor.

«A Sevillai borbélyt próbálják» — hallottam, hangosan, mint a parancsot a gyakorlóterem Beaumarchais úr hangját. A legnagyobb mértékig meglepetve ezen a hallatlan bárdolatlanságon valamit csattanót vártam. A királyné azonban csak annál hangosabban nevetett. Nekem azonban úgy tetszett, volt valami hamis hang is a nevetésében.

A soupernál megfigyeltem őt; pirosság és sápadtság váltakozott arcvonásain. Minden eti-

kett figyelmen kívül hagyásával elhagyta a vacsora végeztével az asztalt és eltűnt — egyedül Chevreuse úrral — e park lugasaiban. Mindnyájan elmúltunk. Csak Beaumarchais úr igyekezett merész tréfákkal felderíteni a hangulatot.

Beaumarchais úr, mint a királyné vendége — most már hajlandó vagyok a leggenosabb híreszteléseknek hinni.

Tegnap este részántam magamat, hogy megtekintem a Palais-Royal híres arkádjait, a melyeket Chartres herceg úgy látszik egyenesen azért építtetett, hogy mindenféle hitvány csöcseléknek hajlékot nyújtson. A férfiak szemtelen beszédével csak a női járókelők szemérmelensége vetekszik. Ebben a társaságba látható élvezettel keveredtek az udvar hölgyei és urai az operából jövet és szegényekre kell mondanom, hogy tónusukban és magaviseletükben alig volt különbség észrevehető köztük és az előbbieket közt.

Montjoie marquis Delphinehez.

Versailles, 1785 augusztus 16.

Egy retentő esemény, kedvesem, elhalasztja elutazásomat: a biborost, Rohan Louis herceget tegnap a versaillesi várkaplna előtt, teljes ornátusban, az udvar összegyűlt méltóságai között fogságba vetették.

Alig hogy megtörtént a szörnyű dolog, az egész Rohan-család, Soubise, Guéménée és Montpensier hercegek a püspökökkel és biborosokkal együtt elhagyták a kastélyt. A király és a királyné csaknem üres teremmel álltak szemben megjelenésükkor. Mária Antoinette, úgy látszott, közel van az ajúlsához.

Senki sem tudja pontosan, mi történt. Azt mondják, Rohan feláldozta magát a királynéért. Cagliostro pedig ezt jóslata neki: «Az ön nevéhez fog fűződni Franciaország felszabadulása.»

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Egész éjjel az ablakod előtt állottam, szerelmem, mint egy tolvaj. Minden kiáltás, a melyet hallottam, a szívemet tépte. Aztán csönd lett — halálos csönd. Az aggodalom fojtogatta a torkomat. Ekkor hirtelen halk sírás hatolt hozzám, mint madár-cseregés a sötétben át: a mi gyermekünk, én édes asszonyom! Tedd a szivecskéjére ennek a rózsának a piros leveleit; szegény apja üdvözlő ezerszer.

AS UTOLSÓ FELVONÁS.

Montbéliard Frigyes-Jenő herceg Delphinehez.

Páris, 1786 május 3.

Végre egy életjel, a mely lefosztatja rólunk a varázslatot, a mely nemcsak kilátást nyit a viszontlátásra — rá gondolva kin és boldogság között ingadozom, mert túlságos sok önmegalázással kell megvásárolnom, — a mely mindennek előtt megoldja a nyelvetem, hogy jövőnk nagy kérdését megbeszélhessem veled. Hónapon át hallgattam; talán nem tudtam volna teljesíteni ebbeli kívánságodat, ha nem láttam volna egy bájos csodát.

A múlt év októberében volt. Az epekedés rágódott rajtam, elfeledtem mindent: a te kívánságodat, az én ígéreteimet és napkelte előtt lóra ültem, elszánva arra, hogy látlak téged és ha falakat kellene is áttörönn. Mennél közelebb jutottam a cselhoz, annál jobban sarkantyúztam a paripámot, úgy, hogy nem lévén szokva ilyen bánásmódozhoz, úgy rohant előre, mintha hajszyolták volna. Lent a falusi kocsmanál megállítottam és gyalog mentem a hegyre; a park zárt kapuja engedett a rángatásnak; féhéren csillogott ki a kastély a lombok közül. «Mont de joi» suttogtam — boldog várakozással teljesen magam elé — ekkor megakadt a lábam.

Halk éneklést hallottam; oly gyöngéden hangzott, pedig nem volt szerelmi dal, anyai újjongás volt benne, pedig nem volt diadalmi himnusz. A hangot ismertem; feléje akartam rohanni, de volt benne valami új, idegen, a mi fékezte szenvedélyemet. Átlépőztam a sűrűségben.

Es ekkor láttalak téged: a fehér padon a gesztenyefák sötétspiros fűdele alatt, a fűcskálai karjaidban, parányi szájacskája szomjasan csüngött leplezetlen, rózsás melleden. Te nem láttál

engem; a gyermekekre volt függesztve tekinteted; nem érezted közeléletemet; minden érzésed az övé volt. A vágyakozáson elmúlt és mégis sohasem szerettelek oly erősen, oly mélyen, mint most. Elmentem, a hogy jöttem — látatlanul — ezt a csöndet megzavarni szentségtörés lett volna a szememben.

Most azonban, édes anyja fiamnak, szabad lesz téged viszontlátanom, megköszönhetem, hogy mindamaz izgalomnak kitéve állalak, a melyek végre tartós egyesülésünket meg fogják előzni. Te nem írsz róla egy szót sem, soraidban nem érzem a párisi tartózkodásod miatti öröm derültebb hangját s panaszkodol, hogy a marquis azt akarja, mindig körülötte légy, hogy a kiesikét mindinkább a valódi apa büszkeségével nézi. Azt szeretném, ha még nagyobb zsarnoknak mutatkoznék, hogy te annál kiméletlenebbül tudd a szabadságot ki- küzdeni.

Mert nemde, az az egy dolog törhetetlenül áll előttem, hogy te az enyém vagy, egyedül az enyém.

Mikor Etupesben keresztül mentem az üres szobákon, gyakran hirtelen ruhasuhogást hallottam magam mellett és a folyosóról vidám gyermekkozogás csendült felém. A múlt kis esetei voltak-e, nem pedig inkább édes sejtései a jövőnek? Csak egyesülhessünk, szerelmem, mi csalhatna akkor a főváros bugyborékoló pokol-üstjébe?

Itt minden élmény lázzá lesz, minden törté- nés katasztrofális események kiinduló pontja. A parlament előtt, a mely most már hetek óta a nyaklánc-ügyet tárgyalja, az igazított embe- rek mindennap növekvő csapatja gyülekezik. Mikor Rohan a Bastilleből jövet vagy oda menet mutatkozik, zajos ovációk üdvözlök és nem lehetne megérteni, hogy azok az emberek, a kik különben minden politikai reakzio- náriust lehurrognak, a biborost csaknem bálvá- nyukká tudják tenni, ha az ember nem tudna pontosan, hogy szemükben ő most csak mint a monarchisztikus önkény áldozata tűnik fel. Látszólagos szeretetük iránta nem egyéb, mint a nyilvánvaló gyűlölet az abszolutizmus ellen.

En magam fokozódó érdeklődéssel kísérem a tárgyalásokat, a melyeknek hagyományos titok- ban tartása nagybőrrá már csak a papíron van meg, mint anyai más hagyomány. Rohan nemes ember módjára viselkedik: nyugodtan, méltóságosan a nélkül, hogy egy szóval többet mondana a kelletténél.

Segítő társnője ellenben, a Lamotte úgy viselkedik, mint egy eszeveszett s ezzel ki- mutatja, hogy a Valois-vér, a melylyel díszek- szik, elég vékonyan folyhatik ereiben. Nincs benne kétség, hogy a bibornok ezel az ügyes kalandornővel esábittatta magát utolsó vigyá- zatlan lépéseire. Ennek alakja azonban, a mely most a vizsgálat fényes világításában áll, sötét árnyékot vet egy másikra, a kit a teremben senki sem mer ugyan megtámadni, a kit azonban ama félelem növekvő hatalom — a közvélemény — tragikai komolysággal és fék- telen élezzekkel egyaránt úgy jelöl meg, mint az igazi bűnöst: a királynéra. A nyaklánc, melynek ragyogó követ a haldokló király utolsó pestises lehellete homályosította meg, pusztítóbb járványt terjesztett, mint a melyben XV. Lajos elpusztult.

A királyi pár csaknem teljesen el van szige- telve. A papság és a nemesség soha sem fogja neki elfeledni a megbecstelenítő módot, a hogyan első méltóságainak egyikét elfogatta, a nép örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy a királynét lerágassa emberi dolgai mocskába. Mióta különben ismeretessé vált, hogy a pénzügy- miniszter, Calonne úr az állami kölcsönök egy részéből fizette ki Artois gróf és Bourbon her- czeg adósságait, elhisznek mindennemű kalandos pénzszerezési hírt. Még az olyan becsület- les flekó is, mint Gaillard, a kit esténként a Palais- Royalban szoktam látni, meg volt róla gyűződve, hogy a trianoni kastélyban csakugyan van egy gyémánt-terem és ezüst a padló.

Népszerűségért különben irigyelhetné őt akár- melyik miniszter. A közvélemény máskülönb- ennek a rabszolgai megalázódásnak az utolsó maradványával, melylyel a polgár az arisztok- rata előtt viselkedni szokott, annál inkább el- nemül, mennél magasabb a rangja annak, a kivel szemben találja magát, hogy a királyi kastély falai előtt csak mint távoli morgás

EMLEKMŰ SZARAJEVÓBAN AZON A HELYEN, A HOL A TRÓNÖRÖKÖSPÁRT MEGGYILKOLTÁK.

visszhangozzék; Gaillard ellenben annyira telje- sen kora magaslatán áll és annyira nem éri a hagyományos osztálykülönbségeket, hogy én — hadd vallom be mosolyogva ezt a gyöngésé- gem — gyakran kínosnak találom, hogy annyira egy sorba helyezze magát velem, bármennyire jogosultnak találom elméletileg. Azt gondol- tam, hogy egykor elhozom őt Etupesbe udvar- mesterünkül, de bajosan tudok ahhoz a gondol- lathoz hozzászokni, hogy az alkalmazottammal kordálisan kezelt fogjak s nézeteit az enyé- mekkel egyenlően jogosultaknak fogadjam el.

Azon a nehézségen, melyet a multnak mérő formáitól való eltérések okoznak, mérem meg, mennyire lehetetlen lehet egy abszolút ural- kodónak szakítani a multnak tartalmával.

A minap ebéden voltam Versaillesban. A ki- rályi rosz színben van és sajtáságosan komoly lett; a királyné erőszakoltan jókedvű. Azt mond- ják, a dauphin gyöngesége gondokat okoz neki, a melyeket virágzó második fiacskájának látása nem tud elriasztani. A trianoni parkban a majort, a hol legvidámabb óráit élte, átengedte lakásul tizenkét szegény házaspárnak s a Sevillai borbély végzetes előadása óta, a mely két nappal Rohan elfogatása után ment vége, a mikor a királynének meg kellett érnie, hogy félig üres, tetszéssel fukarkodó ház előtt ját- szott, nem lépett be többé a kis színházba.

Csak azért tűnik-e fel nekem a világ oly sötétnek, mert te nem világítod be, csak az érettebb évek-e az okai, hogy a világ nem tűnik fel többé a saját ifjúságunk rózsás fényé- ben vagy valóban be van borítva a világ vihar- ral terhes nyári éjszakába? Ha veled leszek, szerelmem, akkor bizom csak benne, hogy köze- lebb érek a viláshoz.

Még egy találkozásomról kell megemlékezem: Altenau úrral találkoztam a klubban. Úgy tett, mintha ki akarna térni előlem. Mivel Necker lapjánál, a Journal de Leyde-nél befolyásos állása van, érdekel engem és mikor távozott, ráérőszá- koltam a társaságomat. Egy darabig szöfkár maradt. Csak a Pont neuf-ön, a mely alatt a

Szajna az új piros lámpák fényénél mint egy vérforraszó hópolygó tova, lett élénkebb. Rólad kérdezősködött és mohón elbeszélte, mi történt veled egykor ezen a helyen. Mikor elmondtam neki, hogy ismét fiad van, a könnyek patak- zottak a szeméből. Tudad-e, hogy olyan nagyon szeretett? Ki tudna téged nem szeretni, a ki ismer?

Alig merem remélni, hogy négy hét múlva igazán itt leszel — te és gyermeked, a mi gyermekünk, Delphine!

De miért ezek az óvatosságok ezzel a levéllel? Hát a marquis a levelezésedet is ellen- őrizi? Ez nem vall az ő előkelő természetére.

Szívemhez szorítlak, édes, szerelmes asz- onyom, annak az óráknak élek, a mikor soha sem fogok többé tőled elszakadni.

Montjoie marquis Delphinehez.

Páris, 1786 május 20.

Kedvesem. Miután a Hotel des Rois-ban alkalmas szállást találtam számunkra, kérem, utazzék el, a mint lehet, Frobergből. Udvar- mesterünkkel közöltem a szükséges utasításo- kat, a melyeken ne essék változás. Ebben a nyugtalan időben okvetlenül előnyt kell adni a postával való utazásnak a saját kocsiok fölött. Mikor útközben kidőlt egy lovam és a kocsi egy közeli tanyán segítséget keresett, a paraszt ezzel a megjegyzéssel tagadta meg: «Elmúltak azok az idők, hogy a nemes ember, ha nem voltak már lovai, minket fogott be kocsija elé.» A postán utazók, a kik nem árulják el állásukat, nincsenek annyira kitéve inzultusoknak.

Útközben különben észre fogja venni, meny- nyire igazam volt, mikor igyekeztem leküzdeni túlzott részvételt, a mely minden koldust hoz- zánk esábitott Frobergbe. Mindenütt a fokozódó jóllét nyilvánvaló jeleivel találkozunk: új vagy jól kijavított házakkal, gondozottabb földekkel, módosan öltözött emberekkel.

Mindazáltal az elégedetlenségnek egyszer már fölébredt szelleme kirihathatlan. Mennél inkább

Montjoie marquis Delphinehez.

Páris, 1786 május 22.

Kedvesem, kényszerülve vagyok elutazásom előtt még eljuttatni Önhöz ezeket a soraimat, hogy tájékozva legyen, mit várok Öntől. Tegnap láttam Mont-Béliard herceget. Tehát Ön is találkozik fog vele a társaságban és magától értetődik, hogy ha lehetlenné akarunk tenni minden szóbeszédet, nem térhetünk ki az újból. Azt az ünnepélyes ígéretet kívánom Öntől, hogy nem fogja vele megújítani a kapcsolatot. Nem akarom emlékeztetni a hála kötelességére, a melyet éreznie kellene irántam, a kit gyermekével együtt megmentettem a nyilvános gyallazattól. Csak azt akarom ezennel kijelenteni, hogy attól a pillanattól, a mint örökösömet elismertem, meg tudom védeni annak a névnek a becsületét, a melyet neki adtam.

Robant tegnap fölmentették. A nép viharos ovációkat rendezett neki, a melyeknek el kellett hallatszani Versailles legbensőbb termeibe. A királyné bezárkózott szobájába, egyedül. Érezhette, hogy ez a fölmentés egyáltalán az ő elítélése is volt. (Folyt. köv.)

VILLAMOS ERŐ A TANYÁN.

Ez a mindent felforgató nagy világháború sok mindenre megtanított bennünket. Most jöttünk rá arra igazában, hogy elsősorban agrárszág vagyunk és most tudtuk meg azt, hogy nálunk a

VILLAMOS CSÉPLÉS EGY UDVARBAN.

kedvében járnak a cséplésnek reformokkal, annál többet kíván. S a mint párisi barátaim értesítéseiből megtudtam, a király gyöngesége és a pénzügyminiszternek erőszakos felfordulástól való aggodása együtt közrehat abban, hogy ezen az úton előre hajtson minket. Rohan póre csak ronthatott a helyzeten. Ennek az elfogatásnak az affrontja után a jóérzésűek mind távol tartják magukat az udvartól. Ebben az esetben a párisi parlament előtt ordító cséplés pártján vagyok, a mely a bitoros szabadonboesátását követeli.

Nem volt nekem könnyű dolog Froberg nyugalmát Párisnál föleserni. Valamennyiünk sorsa azonban talán a legközelebbi hetektől függ és én ezt nem nézhetem tétlenül. A befolyásomat, a mi még maradt a királyné, ki kell használnom. Hogy miért kívánom Öntől ezt az utazást és ezzel a kicsikét is, a kitől Ön nem akar elválni, holott falun jobban el volna látva, ezt meg akarom néhány szóval magyarázni, mivel, a mint tudja, a szóbeli megbeszélések, melyek könnyen fajulnak jelenetekké, kerülöm. Nincs még bizalmam Önhöz. Mont-Béliard és Etupes sokkal közelebb van, semhogy attól ne kellene félnem, hogy örökösöm anyja megfélemlíthetné magát.

VILLAMOS CSÉPLÉS A TANYÁN.

mezőgazdasággal sokkal kevesebbet törődnek, mint a mennyit törödni kellene. Gyakorlati nemzetgazdák egyrészt a külföldi példák nyomán, másrészt a mi sajátos viszonyaink alapos ismerete alapján kiszámították már, hogy a magyar földnek intenzív termelése esetén legalább kétszer annyit kellene jövedelmeznie, mint a mennyit ma jövedelmez és a kérdésre tartozó tudományos vitáknak már meg is van az eredménye: minden lépés megtörtént arra, hogy a háború után a mezőgazdaság terén a legtökéletesebb többtermelés induljon meg.

Többet kell termelnie a kisgazdának is. És ennek a tételnek első pontja az, hogy a hol csak lehet, a kézi erőt, az állati erőt gépekkel kell helyettesíteni. Be kell vonulnia a villamosságnak a tanyára is. S több helyen már be is vonult.

A míg azelőtt a cséplőgépet tűzveszélyes volta miatt a házak környékén nem is volt szabad elhelyezni, addig ma a villamos-cséplőgépek a tanyai házak udvarán végzik a munkájukat, ha az egyik gazda gabonáját már elcséplték, akkor a gépet átviszik a szomszéd ház udvarára és a gép ott végzi tovább a munkáját. Ennél a cséplésnél nem történhetik robbanás, ez a gép nem gyújthat és egy mozdulással akármelyik gyerek megindíthatja, vagy elállíthatja a gépet. És külön szerkezetű gép sem kell a csépléshez. Szabadkán például régi rendszerű cséplőgépekre rászerteltek akkumulátorokat, azokat összekapcsolták a villamos vezetékkel és a gép

MÁZSÁLÁS.

VILLAMOS ERŐ A TANYÁN

lényegesen olcsóbb anyagfogyasztás mellett többet dolgozott, mint a régi módszer mellett.

Ma ez a változás elsősorban azért következett be és most Szabadkán elsősorban azért próbálkoztak meg a villamos-csépléssel, mert a cséplőgépek másik hajtóanyaga: a szén, nehezen szerzhető be. Az embereket a kényszerűség vitte rá erre a megoldásra, azonban a próba annyira sikerült, hogy a háború után, a mikor a többtermelést nálunk bevezetik, a villamos-cséplés valószínűleg annyira általános lesz az országban, mint a villamos-áramnak a mezőgazdaság egyéb ágaiban való általános felhasználása.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Julius 12. A német tengerész-gyalogság július 10-iki támadása szép és nagy sikerrel járt. Az ellenség nem volt képes ellentámadásra. Monchynál egy Hanza-csere rohamcsapatai lángszórók hatását közreműködése mellett angol árkok egész sorát rohammal elfoglalták; ezekből nagyobb számú foglyot szállítottunk be. A Dnyeszter és a Kárpátok között az oroszok vegyes osztagokkal a Lomnieza-állás ellen előre tapogatóztak. Kalusznál előcsapatok elérték a folyó nyugati partját. Az olasz repülőik Idria ellen intézett támadásának megtorlásul egy osztrák-magyar repülőraj sikeresen bombákat dobott Cividale vasuti állomásra és kiterjedt barakkáboraira. A kis Colbriconon tegnap reggel rohamosztagaink benyomultak az ellenséges állásba, leterítették az őrséget, felrobantottak nagymennyiségű olasz lőszert és foglyokkal tértek vissza.

Julius 13. A Champagne nyugati részében a tüzéség harcai tevékenysége ismét jelentősen fokozódott. A 304-es magaslaton német rohamcsapatok gyors nekirohással ismét elfoglalták azokat az árkokat, a melyeket az ellenség július 8-án visszafoglalt. A megszállt őrséget leterítették, egy részét foglyokként vitték magukkal. A június 28-iki harcokban négy kilométer szélességben elfoglalt állások, hozzájuk számítva az előtér is, ezzel újra teljesen a németek birtokában vannak. Keleten a tüzéségi tevékenység a Zlota-Lipa és a Narajovka között növekedett. A Dnyeszterrel délre a helyzet kisebb csatározások mellett Kaluszról délre változatlan.

Julius 14. A tengerparton erős tüzés indult meg a németek új állásai ellen. Lombartzydenél

NÉMET PIONIROK EGY ROBBANTÓ AKNÁT ÁSNAK. Leipzig Pressé Büro felvétele.

éjjel előretört angol támadásokat elhárítottak. Soissons és Reims között a tüzéségi tevékenység fokozódott. A Bois Soulaingtól délre (Reimstől északra) rohamcsapatok francia árkvezeteket elfoglaltak és azokat több ellentámadással szemben megtartották. Kelet-Galicziában csak a brzezanyi szakaszon volt heves tüzés. A nagy esőzés a Dnyeszterrel délre is beteljesítette a harcai tevékenységet. Itt csak Kaluszról délre került sor helyi össztközésekre. A tengerparton és a tiroli harczvonalon mérsékelt ágútvált volt. Kiss törzsermester Levicónál légharcban a hatodik olasz repülőgépet lőtte le.

Julius 15. A Chemin des Dameson, Courdeson-tól délre támadással a németek fontos álláso-

kat ragadtak el az ellenségtől. Tüzérség és aknavetők együttes támadása után rohammal elfoglalták a francia állásokat 1600 méter szélességben és 800 méter mélységben. Az ellenség elkeseredett ellenállást fejtett ki, úgy hogy makacs harcok fejlődtek. A francziák véres veszteségei súlyosak. Eddig 3500 foglyot szállítottak be. A jelentékeny szákmány még nincs megszámlálva. A nyugati Champagneban négy napos igen súlyos tűz után a francziák tegnap este 9 órakor támadásokat indítottak Nauroyól délre kezdődő és Moronvillerstől délre eső vidékig terjedő német állások ellen. Keletgalicziában a tüzés csak egyes elhatárolt szakaszokon volt erősebb. A Dnyeszterrel délre az oroszok Kalusz felett több helyen támadtak. Mindentűt visszaverték őket.

Julius 16. Az angolok háromszori támadással megkísérelték Lombartzydenél elvesztett állásaik visszaszerzését, de mindannyiszor súlyos veszteséggel visszaverték őket. A Keleti-tenger és a Kárpátok között csak Rigánál és Dünaburgtól délre volt élénk a harcai tevékenység. Az Erdős-Kárpátokban több orosz portyázó különítményt elűztünk. A román sikságon a tüzés este egyes szakaszokon erősödött. A Duna deltájában bolgár biztosító csapatok az oroszok rajtaütéseit ellentámadásokkal visszaverték.

A JÓ Pajtás. Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, július 22-iki számába verset írt Endrődi Béla és Benedek Elek, elbeszélést Cholnoky László, mesét Benedek Elek, cikket a hőmérőről Strokovy Kálmán, regényfolytatást Lakatos László és Gerely Jolán, szép képet rajzolt Endrődi Béla, Tarka történet, a rejtvények, szerkesztői üzenetek, egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A JÓ Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, negyedévre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: DUNYERSEKY LÁSZLÓ, a bácskai nábob, a milliomos család nevesora, Újvidéken, 86 éves korában. — PARLAGHY BÉLA, a Magyar Ornithologiai központ tisztviselője, 62 éves korában, Budapest. — MEDVECZKI ANTAL, ökörműzei görög-katolikus plébános, alsóverhovi-

Kalodent
Fog-Krém Sarg, Wien.

ALAPITVA 1914.
Gyászesetben Haltenberger Vilmos ruhák soron kívül kelmefestő, vegytisztító és festetnek feketére. Nagyvárad. Postafiók. Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltenek.

Vadászsportot űzők akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”
KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot

Állandó melléklete:

„A vadászeb”
című egyedüli magyar nyelvű ebtenyészési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 14 kor., félre 7 kor., negyedévre 4 — kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

100 tojás 2 korona
szab. Silóform használatával éveik is friss állapotban tartható. Megbízhatósága felülmúl minden más tojáskonzerválót. Leggyorsabb kezelés. Silóform kapható fűszerüzletekben és drogeriákban. — Főraktár: Keleti Kereskedelmi R. T. Budapest, VII/5., Almássy-tér 3. sz.

Hűvösvölgyi Park-szanatorium
Klimatikus, fizikális és diétás gyógyintézet. Budapest, I., Hűvösvölgyi út 78. Villamos megálló. Telefon 145-90. Ajánlatos bel- és megbetegedések, öregségnek, HIVÓKOR. Szobák, úgy mint eddig, az egész nyári évszakra bérelhetők. Egész éven át nyitva.

MOLNÁR FERENCZ ÚJ KÖNYVE:

AZ ÓRIÁS
ÉS EGYÉB
ELBESZÉLÉSEK

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

*

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

MARDOCHEUS
írta
Berczellné Gajary Böske.
Ára 1 korona 50 fillér.

Megrendelhető:
LAMPÉL R. könyvkereskedés (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrásy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

LAKATOS LÁSZLÓ új könyve:

KÉT REGÉNY
(Rúth könyve. Julie)

A szerelem kinjai és gyönyörei két művészi képbe foglalva.

Ára 5 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

Kapható minden könyvkereskedésben.

nai kerületi esperes. Máramarosmegye törvényhatósági bizottsági tagja, 78 éves korában, Okörmezőn. — SÁFALVI ILLYÉS ALBERT, mezőmehesi nagybirtokos, 74 éves korában, Tordán. — VÉRTESY DEZSŐ dr., a budapesti tanárképző gyakorló főgimnázium tanára, az ó-görög irodalom egyik tehetséges és ismert művelője, 36 éves korában, Budapest. Az elhunytban Vértesy Gyula dr. író, veszprémi tanfelügyelő az öcsét gyászolja. — EMMERLING VILMOS, nyug. kereskedelemügyi miniszteri tanácsos, a Lipót-rend, a harmadik osztályú vaskorona-rend, a porosz második osztályú koronarend és számos más rendjel tulajdonosa, 59 éves korában, Budapest. — IJ, vásárhelyi AGORASZTÓ MIKLÓS, gépészmérnök, 30 éves korában, Budapest. — ALTENBURGER ADOLF, tanár, az állami polgári iskolai tanárképzőintézet gyakorló iskolájának helyettes igazgatója, 52 éves korában, Budapest. — VAJDA MIKLÓS, okl. gyógyszerész, 34 éves korában, Budapest. — KÖNYG LEVIN, nyug. okl. gyógyszerész, 80 éves korában, Pécs.

Öz. csikszentsimoni ENDES KÁLMÁNNÉ, szül. csikmádéfalvi Istvánffy Jozefin, 75 éves korában, Sümeg. — Előbb nagypolgári és turócvidéki PLATTHY JENŐNÉ, később Kiss Dezsőné, szül. kocszólányi Kocszólányi Aranka, 78 éves korában, Nagybányán. — BECK LAJOSNÉ, szül. Reek Irma, Budapest. — VIZSOLYI HUNYOR BÉLÁNÉ, szül. Bassó Mariska, Budapest. — ÖZV. ENGEL EDÉNÉ, 67 éves korában, Budapest. — TÉRI MAGDA, Téri József székesfehérvári tőréiskolai tanár leánya, 16 éves korában, Székesfehérváron.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 64-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 fven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel. lékleteket is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

Értesítjük t. előfizetőinket, hogy tekintettel a papír s egyéb nyomdai anyagok árának és a munkabéreknek rendkívüli emelkedésére, lapunk előfizetési árát a most július 1-től kezdődő fél-évre kénytelenek voltunk évi 24 koronában állapítani meg.

Előfizetési feltételeink:

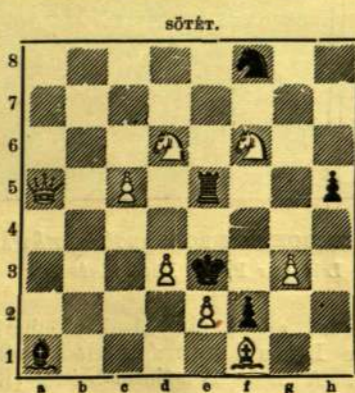
A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 6 korona, fél-évre 12 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyed-évre 7 korona, fél-évre 14 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

SAKKJÁTÉK.

3066. számú feladvány Feigl Miklóstól, Bécs.

világos.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 3054. számú feladvány megfajtése Hódy J.-től.
1. Bg7-g2 Hh1-g3 1. — — — Hf8-g6
2. Bg2-h2 † matt. 2. Vg8-h7 † matt.

A 3055. számú feladvány megfajtése Ferber Emil-től.

Világos. Sötét. Világos a. Sötét.
1. Ff4-e3 Hg4-e8 1. Kf4-d5
2. Hd5-fb † matt. 2. Ba5-d4 † matt.

A 3056. számú feladvány megfajtése Dr. Berger J.-től.

1. Vh5-e8 Va5-e8
2. Be3-c4 † matt.

A 3058. számú feladvány megfajtése Takács Pétertől.

1. Hf3-e5 Kd5-e6 † 1. — — — d6x5
2. He5-e6 † Ke6-d5 2. Va1x5 † stb.
3. He6-e7 † matt.
1. — — — c4-c3
2. Va1-a2 † stb.

Helyreigazítás. A 3065. sz. feladvány diagramjába sajtóhiba oszszott, b 8-on természetesen nem világos gyalog, hanem világos futó áll.

Helyesen fejtették meg: A «Budapesti Sakk-kör» (Budapest). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Kintzig Róbert (Fakert). — Székely Jenő (Győr). — Bácsi Péter (Budapest). — Takács Péter (Szeged).

Szerkesztői üzenetek.

Mért fáj? Példája annak, hogyan lehet tizenkét sorban tizenkét puffanó bombasztót összezúfolni.

A macska. Beaudelaire ismert versének rossz visszhangja.

Madarak. A madarak beszélnek a háborúról, a témából lehetne valamit csinálni, de nem költő, a ki kezébe fogta.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 25-dik számában megjelent képtalány megfajtése: Vén épület ez a világ.

Felolós szerkesztő: Holtay Pál

Szerkesztőség iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11

Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Uj könyvek

A Franklin-Társulat kiadásai:

Kultúra és Tudomány
új kötete

Geréb József:

A római kultúra
legjelentősebb vonásai

Ára kötve 2 korona 80 fillér.

Olcso Könyvtár

Alapította Gyulai Pál, szerkeszti Heinrich Gusztáv
1867—1869.

Tolsztoj Leó:

Szergij atya

Fordította Trócsányi Zoltán.

Ára 90 fillér.

A Magyar Jogászegylet Könyvkiadó Vállalata
VIII. évfolyam. (1917.) I. kötet

Almásy Antal dr.:

A háború hatása
a magánjogra

Ára 7 korona.

Polgári életpályák

Tanácsadó rokkant tisztek számára

Irták többen

Előszóval ellátta Jankovich Béla dr.

Ára 3 korona.

Kaphatók:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

Második kiadásban jelent meg

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD
REGÉNYE:

TŰZPRÓBA

Ára 6 korona.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

Kapható minden könyvkereskedésben.

A kövér nő élete
kinlódás!

Kigunyolják, kikacozzák, örökös tréfa tárgy! Minden ember utánafordul, nem tud öltözködni, vendéglőben, kávéházban két széklet kinalnak neki. Egyszerű életmódját nem zavaró kura segítségével igen rövid időn belül karcsúvá lesz a legkövérebb nő vagy férj. Csak 1 doboz MAIGRIS használjon és megszépíti környezetét. — Egy kurához való doboz MAIGRIS ára K 6.—. Készíti Palmier G. m. b. H. Berlin. Főraktár: Török József gyógyszerháza, Budapest, Király-utca 12.

Országos Hangjegykölcsönző Intézet

Budapest, IV. ker., Sütő-utca 2. szám, félemelet. (Deák-tér mellett.)

Hangjegykölcsönzőnk feloleli a komoly és könnyebb zene-fajokat, melyek az újdonságokkal folyton kiegészítettnek.

Előfizetés: 3 óra 15—K, 6 óra 28—K, 12 óra 52—K.

Az előfizetés beérkezével megküldjük kimerítő jegyzékünket. Biztosíték 10 K, mely az előfizetés megszűnésekor visszaadatik.

Folyton Újdonságok.

Országos Hangjegykölcsönző Intézet
Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám, félemelet.

AZ AÉRO

A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat.

Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. A léghajózás eseményeiről, fejlődéséről és céljairól kitünő és könnyen érthető népszerű cikkekkel tartalmaz. Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjuság számára külön fenntartott kisrepülőgépek (modell) rovata.

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld

Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben (IV., Egyetem-utca 4.)

MEGJELENT

A VILÁGHÁBORÚ

Vezérfonal iskolai tanításokhoz és tájékoztató a nagyközönség számára.

A Magyar Paedagogiai Társaság megbízásából szerkesztette

dr. IMRE SÁNDOR

az állami polgáriisk. tanítóképzőintézet tanára, egyetemi magántanár.

vallás- és közoktatásügyi miniszter támogatásával.

Nagy 8-ad rét, 248 lap.

Ára 8 korona.

E kötet Angyal Dávid egyetemi tanár, Balanyi György főgimn. tanár, Kemény Ferenc reális. igazgató, Lítke Aurél pedag. tanár, Márki Sándor egyetemi tanár, Pilch Jenő honvédelvezredes, Rác Gyula a f. Statistikai Hivatal titkára és a szerkesztő tollából a következő háborús kérdésekről nyújt összefoglalást: a háború világtörténelmi előzményei, a hadi események (számos ábrával), az ország belső története a háború alatt, a hadviselő államok földrajza, a háború és a gazdasági élet, a közmívelődés, a társadalmi mozgalmak, a közegészségügy és a háború, a közérkölosiség és a háború, elmékedések a jövőről; befejezésül: szempontok a háborús kérdések iskolai feldolgozására.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

MAGYAR KÖNYVTÁR

Szerkeszti RADÓ ANTAL.

Juniusi sorozat:

848—849. BÁRSONY ISTVÁN

Vadásztáska. Ára 72 fillér.

850. VILLÁNYI ANDOR

A férj és egyéb elbeszélések

Ára 36 fillér.

855—856.

A világháború naplója.

Az 1916 május—június—júliusi események.

Ára 72 fillér.

Kapható:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
Budapest, VI., Andrássy-út 21. és a

Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-u. 4., valamint minden könyvkereskedésben

Használhatatlan
FOGSOROKAT
 film és esztétormeléseket, higanyt, ezüst-papírulladékokat, zálogeszközöket vesznek:
Gross Antal, Budapest, VIII., József-kört 23.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
 Gyár és VIII. Baross-ú. 85.
 Fiókák: II. Fő-ú. 27, IV. Eke-út 6. Kacs-keméti-ú. 14, V. Harmad-ú. 4, VI. Teréz-krt 39, Andrássy-út 16, VIII. József-krt 2.
 A főváros első és legrégebbi csipke-tisztító, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete.
 Telefon: Józ. 2-37

ÓRAK
 kiváló pontosságú szabályos 10 évi jóállás mellett.
EKSZEREK
 sivatag és talasan kiválóan.
EVŐESZKÖZÖK
 ezüst és alpacasztóból.
EZÜSTNEMŰEK
 és
DISZTÁRGYAK
 szigorúan szabott jutányos árakon kész-pérez és előnyös részletfizetéssel fel-tételek mellett beszerezhetők.
BRAUSWETTER JÁNOS
 OROZOMETER és MŰRÁSKAL
 Alapítványi Székes ki-
 1847-ben. Szt. István-
 Több ezer elismerő levél. Legújabb
 díjazás nagy képes árajzok
 ingyen és bérmentve.

KINEK VAN SZEPLŐJE?
 Vagy bármely más felt. bőrtisztáltság az arcon?
 Az használja teljes bizalommal
Rozsnyay Szeráj arczkenőcsét.
 mely egyedül ezer az arcz tisztáltságát, szeplőt, miteszerek, pat-tanások eltávolítására. Használatára az arcz pár nap alatt bármely-puhára és hófehérre változik. Egy kis tégely ára 50 fill., nagy tégely 1.50 K. Hosszúval naponta, ára 1 kor. Rozsnyay Szeráj krémje ára 1.20 K. Szeráj poudre, az arczporok gyöngy, doboz 1.40 K, fehér, rózsás, sárgás és testszínekben.
 Készült: Rozsnyay M. gyógyszerháza, Arad, Szabadság-ter 8.

Jótállás a biztos eredményért!
Patkánin tökéletes biztos patkányirtószert (nem mér-ges) emberre és háziállatokra nem veszélyes. Reitter Oszkár nagybecskereki ny. főkapitány és fajbaromfienyésztőnek tulajdonsága, 1 doboz 5 kor. Ismerető leírást kérésre ingyen küld a Patkánin-gyár egyedüli el-árultója, a Torontáli Agrárbank R.-T., Nagybecskerekben.

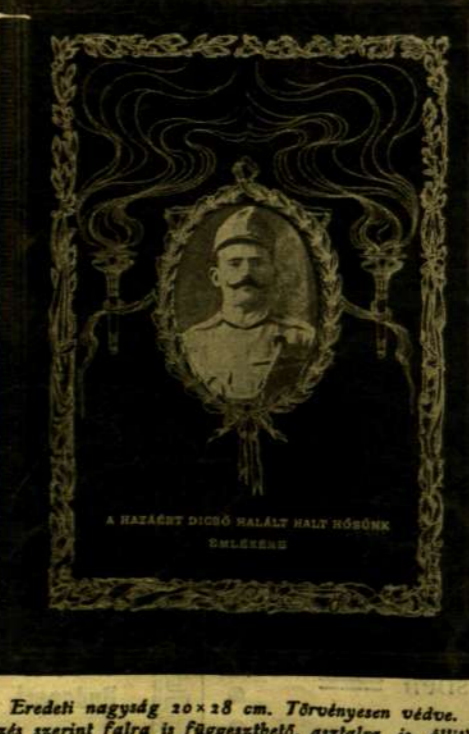
VISZKRETEG,
 izzadás,
 napégés,
 bőrhámítás,
 rüh és sömör,
 bőrbaj, fekély
 daganat és sebek
 ellen biztos és gyors ha-tású szer a
Boróka-kenőcs.
 Nem piszkít és teljesen szagtalan. Kis tégely 3 korona, nagy tégely 5 korona, családi tégely 9 korona, hosszúval Boróka-szappan 4 korona használati utasítással. Kapható az egyedüli készítőnél:
GERŐ SÁNDOR gyógyszerésznél, Nagykovács 96
 Budapest részre kapható Török József, Király-utca 12. Védőküld megrendelés cím: Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykovács.

A PUTNOKI (Gömör m.)
ALL. HÁZTARTÁSI ISKOLÁBAN
A beiratás megkezdődött.
 Prospektust küld az iskola vezetősége.

VIDOR MARCELL
 új verseskönyve:
A HOLT KÜSZÖR DALOL
 — Versek a nagy világgés idején. —
Ára 2 korona.
 Kapható:
 LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Magyar Törvények, a Franklin-Társulat zsebkönyvkiadásai-ban
 megjelent
AZ ÚJ EGYENES ADÓTÖRVÉNYEK
 Jövedelemadó. Vagyonadó. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója. Hadinyereségadó. III. oszt. kereseti adó.
 Készítők:
RÓTH PÁL dr.
 bp. m. kir. adófelügyelőségi a.-titkár
 és
TÉRFY GYULA dr.
 miniszteri tanácsos.
Ára kötve 12 korona.
 Kapható minden könyvkereskedésben.

EREDETI NAGYSÁG 20x28 cm. Törvényesen védve.
 Tetőzetés szerint falra is fűggeszethető, asztalra is állítható

MOLNÁR FERENCZ
 ÚJ KÖNYVE:
ISMERŐSÖK
 FELJEGYZÉSEK KRÓNIKÁK
 Naplószerű feljegyzések ismerősökről: nagynevekről, névtelenekről — kortársakról.
Ára 5 korona.
 A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.
 KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

IBSEN
 KLASSZIKUS DRÁMAI KÖLTEMÉNYE:
PEER GYNT
 FORDITOTTA
 SEBESTYÉN KÁROLY
 Megjelent a MAGYAR KÖNYVTÁR-ban (871—874. szám.)
Ára 1 kor. 44 fillér.
 KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

HIRDETÉSEK FELVÉTELNEK A
KIADÓHIVATALBAN.
BUDAPEST, IV. KER.
EGYETEM-UTCZA 4.

Őrizzük meg hősi halált
halt kedveseink emlékét!
 A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítő, igen disztes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe hősi halált halt kedveseink arczképét elhelyezhetjük, egy levelezőlapon történő megrendelésre bérmentve küld
Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Ára 2 korona.

30. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)
 SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.
 BUDAPEST, JULIUS 29.
 Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 50 fillér.
 Előfizetési feltételek: Egészévre — 24 korona. Félévre — 12 korona. Negyedévre — 6 korona. A Világkrónika-val negyedévenként 1 koronával több.
 Külföldi előfizetésekhöz a postallag meg-határozott viteldij is csatolandó.

A DUNAPARTI ZÖLDSÉG- ÉS GYÜMÖLCS-PIACZON. — Jelfy Gyula felvétele.